

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор середньої загальноосвітньої школи
I-III ступенів № 48 м. Львова

Директор _____ Р.Гарасим

ОСВІТНЯ ПРОГРАМА СЕРЕДНЬОЇ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЇ ШКОЛИ I-III СТУПЕНІВ № 48 МІСТА ЛЬВОВА НА 2021/2022 НАВЧАЛЬНИЙ РІК

ПОГОДЖЕНО

на засіданні педагогічної ради
Протокол від ____ .08.2021р. № _____

Голова педагогічної ради

_____ Р.В.Гарасим

ОСВІТНЯ ПРОГРАМА

Вступ

Освітня програма середньої загальноосвітньої школи I-III ступенів № 48 м. Львова (далі СЗШ № 48) розроблена на виконання статті 33 Закону України «Про освіту», що набрав чинності 28 вересня 2017 року, статті 11 Закону України «Про повну загальну середню освіту».

Освітня програма – це єдиний комплекс освітніх компонентів, спланованих і організованих закладом загальної середньої освіти для досягнення учнями визначених відповідним Державним стандартом загальної середньої освіти результатів навчання.

Освітня програма школи

окреслює:

- підходи до планування й організації школою єдиного комплексу освітніх компонентів для досягнення учнями обов'язкових результатів навчання, визначених Державним стандартом;

визначає:

- загальний обсяг навчального навантаження, орієнтовну тривалість і можливі взаємозв'язки окремих предметів, факультативів, курсів за вибором тощо, зокрема їх інтеграції, а також логічної послідовності їх вивчення, які подані в рамках навчальних планів;
- очікувані результати навчання учнів, пропонований зміст навчальних програм, які мають гриф «Затверджено Міністерством освіти і науки України» і розміщені на офіційному веб-сайті МОН;
- форми організації освітнього процесу та інструменти системи внутрішнього забезпечення якості освіти;
- вимоги до осіб, які можуть розпочати навчання за цією освітньою програмою.

Розділ 1

Призначення школи та засіб її реалізації

Призначення школи полягає в наданні якісної повної загальної освіти дітям шкільного віку мікрорайону школи, забезпеченні їх всебічного розвитку, виховання і самореалізації особистості яка здатна до життя в суспільстві та цивілізованої взаємодії з природою, має прагнення до самовдосконалення і навчання впродовж життя, готова до свідомого життєвого вибору та самореалізації, відповідальності, трудової діяльності та громадянської активності.

Досягнення цієї мети забезпечується шляхом формування ключових компетентностей, необхідних кожній сучасній людині для успішної життєдіяльності.

Спільними для всіх компетентностей є такі вміння: читання з розумінням, вміння висловлювати власну думку усно і письмово, критичне та системне мислення, здатність логічно обґрунтовувати позицію, творчість, ініціативність, вміння конструктивно керувати емоціями, оцінювати ризики, приймати рішення, розв'язувати проблеми, здатність співпрацювати з іншими людьми.

Основним засобом реалізації призначення загальноосвітнього закладу є засвоєння учнями обов'язкового мінімуму змісту загальноосвітніх програм. У той же час школа має у своєму розпорядженні додаткові засоби реалізації свого призначення, а саме:

- уведення в навчальний план предметів і курсів, що сприяють загальнокультурному розвитку особистості та формують гуманістичний світогляд;
- надання учням можливості спробувати себе в різних видах діяльності (інтелектуальної, трудової, художньо-естетичної тощо);
- поглиблене вивчення окремих предметів;
- надання учням можливості вибору профілю навчання, темпу засвоєння навчального матеріалу;
- оригінальна організація навчальної діяльності, інтеграція навчальної та поза навчальної діяльності;
- надання широкого спектра додаткових освітніх програм і додаткових освітніх послуг.

Освітня програма, що реалізується в закладі, спрямована на:

- формування в учнів сучасної наукової картини світу;
- виховання працьовитості, любові до природи;
- розвиток в учнів національної самосвідомості;
- формування людини та громадянина, яка прагне вдосконалювання та перетворення суспільства;
- інтеграцію особистості в систему світової та національної культури;
- рішення задач, формування загальної культури особистості, адаптації особистості до життя в суспільстві;
- виховання громадянськості, поваги до прав і свобод людини, поваги до культурних традицій та особливостей інших народів в умовах багатонаціональної держави;
- створення основи для усвідомленого відповідального вибору та наступного освоєння професійних освітніх програм;
- формування потреби учнів до самоосвіти, саморозвитку, самовдосконалення тощо.

Реалізація освітньої програми школи здійснюється через **три рівні освіти**:

- 1) початкова освіта тривалістю чотири роки;

- 2) базова середня освіта тривалістю п'ять років;
- 3) профільна середня освіта тривалістю два роки.

Розділ 2

Опис «моделі» випускника школи

Модель випускника Нової Української Школи – це необхідна основа для сміливих і успішних кроків у своє майбутнє. Всі інші здобутки у сфері компетентності може принести людині лише наполеглива цілеспрямована праця, бажання вчитися і ділитися досвідом з іншими.

Випускник школи має міцні знання і вміло користується ними. Знання та вміння отримані учнем тісно взаємопов'язані з його ціннісними орієнтирами. Набуті життєві компетентності випускник вміло використовує для успішної самореалізації у житті, навчанні та праці. Він вміє критично мислити, логічно обґрунтовувати позицію, виявляти ініціативу, творити, вирішувати проблеми, оцінювати ризики та приймати рішення.

Наш випускник – це передусім людина творча, з великим потенціалом саморозвитку та самореалізації, широким спектром особистості:

- випускник школи добре проінформована особистість;
- прагне до самоосвіти та вдосконалення;
- готовий брати активну участь у суспільно-культурному житті громади, держави ;
- є свідомим громадянином, готовим відповідати за свої вчинки;
- свідомо ставиться до свого здоров'я та довкілля;
- мислить креативно, використовуючи увесь свій творчий потенціал.

Випускник компетентний у ставленні до життя — реалізує себе через самопізнання, саморозуміння та інтелектуальну культуру.

- Випускник **початкових класів**: має знання, уміння та навички, передбачені стандартом початкової освіти. Він упевнений у собі, старанний, працелюбний, самостійний, дисциплінований, вмотивований на досягнення успіху, вміє слухати і чути, критично мислити і має почуття самоконтролю, навички навчальної діяльності, культуру поведінки і мови, основи особистої гігієни і здорового способу життя.
- Випускник **базової основної школи**: володіє певними якостями і вміннями на рівні вимог державних освітніх стандартів успішно засвоює загальноосвітні програми з усіх предметів шкільного навчального плану; має систему розумових навичок (порівняння, узагальнення, аналіз, синтез, класифікацію, визначення головного); володіє основами комп'ютерної грамотності; знає свої громадянські права і вміє їх реалізувати; оцінює свою

діяльність з погляду моральності та етичних цінностей; дотримується правил культури поведінки і спілкування; веде здоровий спосіб життя; готовий до форм і методів навчання, використовуваних у старших класах.

- **Випускник старших класів:** має міцні знання на рівні вимог державних освітніх стандартів, що забезпечує вступ до закладу вищої професійної освіти та подальше успішне навчання; володіє іноземною мовою на базовому рівні; має високий рівень комп'ютерної грамотності (програмування, навички технічного обслуговування); володіє культурою інтелектуальної діяльності; знає і поважає культуру України та інших народів; поважає свою й чужу гідність, права, свободи інших людей; дотримується правил культури поведінки і спілкування; має почуття соціальної відповідальності; веде здоровий спосіб життя; володіє способами отримання інформації; прагне духовного і соціального добробуту.

Наш випускник - свідомий громадянин і патріот своєї країни, готовий до сміливих і успішних кроків у майбутнє.

Розділ 3

Цілі та задачі освітнього процесу школи

Цілі та задачі освітнього процесу на кожному рівні реалізації освітніх програм повинні бути обумовлені "моделлю" випускника, призначенням і місцем школи в освітньому просторі міста, району, мікрорайону. Вони повинні бути сформульовані конкретно, бути вимірними, досяжними, визначеними за часом, несуперечливими по відношенню одна до одної. Інакше кажучи, відповідати загальним вимогам, що пропонуються до визначення цілей і задач.

Перед школою поставлені такі **цілі освітнього процесу:**

1. Забезпечити засвоєння учнями обов'язкового мінімуму змісту початкової, основної, середньої (повної) загальної освіти на рівні вимог державного освітнього стандарту;
2. Гарантувати наступність освітніх програм усіх рівнів;
3. Створити основу для адаптації учнів до життя в суспільстві, для усвідомленого вибору та наступного засвоєння професійних освітніх програм;
4. Формувати позитивну мотивацію учнів до навчальної діяльності;
5. Забезпечити соціально-педагогічні відносини, що зберігають фізичне, психічне та соціальне здоров'я учнів;
6. Підвищення кваліфікації педагогічних працівників шляхом своєчасного та якісного проходження курсів перепідготовки;
7. Проведення атестації та сертифікації педагогів;
8. Цілеспрямоване вдосконалення навчально-матеріальної бази школи.

Розділ 4

Навчальний план та його обґрунтування

Освітня програма початкової освіти

Освітня програма початкової освіти (далі освітня програма) окреслює рекомендовані підходи до планування й організації початкової освіти єдиного комплексу освітніх компонентів для досягнення учнями обов'язкових результатів навчання, визначених Державним стандартом початкової освіти. Відповідно до Закону України «Про освіту» початкова освіта здобувається з шести років.

Зберігаючи наступність із дошкільним періодом дитинства, початкова школа забезпечує подальше становлення особистості дитини, її фізичний, інтелектуальний, соціальний розвиток; формує здатність до творчого самовираження, критичного мислення, виховує ціннісне ставлення до держави, рідного краю, української культури, пошанування своєї гідності та інших людей, збереження здоров'я. Зміст програми дає можливість формування у здобувачів освіти таких ключових компетентностей:

- 1) вільне володіння державною мовою, що передбачає уміння усно і письмово висловлювати свої думки, почуття, чітко та аргументовано пояснювати факти, а також любов до читання, відчуття краси слова, усвідомлення ролі мови для ефективного спілкування та культурного самовираження, готовність вживати українську мову як рідну в різних життєвих ситуаціях;
- 2) здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами, що передбачає активне використання рідної мови в різних комунікативних ситуаціях, зокрема в побуті, освітньому процесі, культурному житті громади, можливість розуміти прості висловлювання іноземною мовою, спілкуватися нею у відповідних ситуаціях, оволодіння навичками міжкультурного спілкування;
- 3) математична компетентність, що передбачає виявлення простих математичних залежностей в навколишньому світі, моделювання процесів та ситуацій із застосуванням математичних відношень та вимірювань, усвідомлення ролі математичних знань та вмінь в особистому і суспільному житті людини;
- 4) компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій, що передбачають формування допитливості, прагнення шукати і пропонувати нові ідеї, самостійно чи в групі спостерігати та досліджувати, формулювати

припущення і робити висновки на основі проведених дослідів, пізнавати себе і навколишній світ шляхом спостереження та дослідження;

5) інноваційність, що передбачає відкритість до нових ідей, ініціювання змін у близькому середовищі (клас, школа, громада тощо), формування знань, умінь, ставлень, що є основою компетентнісного підходу, забезпечують подальшу здатність успішно навчатися, провадити професійну діяльність, відчувати себе частиною спільноти і брати участь у справах громади;

6) екологічна компетентність, що передбачає усвідомлення основи екологічного природокористування, дотримання правил природоохоронної поведінки, ощадного використання природних ресурсів, розуміючи важливість збереження природи для сталого розвитку суспільства;

7) інформаційно-комунікаційна компетентність, що передбачає опанування основою цифрової грамотності для розвитку і спілкування, здатність безпечного та етичного використання засобів інформаційно-комунікаційної компетентності у навчанні та інших життєвих ситуаціях;

8) навчання впродовж життя, що передбачає опанування уміннями і навичками, необхідними для подальшого навчання, організацію власного навчального середовища, отримання нової інформації з метою застосування її для оцінювання навчальних потреб, визначення власних навчальних цілей та способів їх досягнення, навчання працювати самостійно і в групі;

9) громадянські та соціальні компетентності, пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, усвідомленням рівних прав і можливостей, що передбачають співпрацю з іншими особами для досягнення спільної мети, активність в житті класу і школи, повагу до прав інших осіб, уміння діяти в конфліктних ситуаціях, пов'язаних з різними проявами дискримінації, цінувати культурне розмаїття різних народів та ідентифікацію себе як громадянина України, дбайливе ставлення до власного здоров'я і збереження здоров'я інших людей, дотримання здорового способу життя;

10) культурна компетентність, що передбачає залучення до різних видів мистецької творчості (образотворче, музичне та інші види мистецтв) шляхом розкриття і розвитку природних здібностей, творчого вираження особистості;

11) підприємливість та фінансова грамотність, що передбачають ініціативність, готовність брати відповідальність за власні рішення, вміння організувати свою діяльність для досягнення цілей, усвідомлення етичних цінностей ефективної співпраці, готовність до втілення в життя ініційованих ідей, прийняття власних рішень.

Формуванню ключових компетентностей сприяє встановлення та реалізація в освітньому процесі засад інтеграції, міжпредметних і внутрішньопредметних зв'язків, використання яких посилює пізнавальний інтерес учнів до навчання і підвищує рівень їхньої загальної культури, створює умови для систематизації навчального матеріалу і формування цілісного світогляду. Необхідною умовою формування компетентностей є діяльна спрямованість навчання, яка передбачає постійне включення учнів до різних видів педагогічно доцільної активної навчально-пізнавальної діяльності, а також практична його спрямованість.

Опис та інструменти системи внутрішнього забезпечення якості освіти

Система внутрішнього забезпечення якості складається з наступних компонентів:

- кадрове забезпечення освітньої діяльності;
- навчально-методичне забезпечення освітньої діяльності;
- матеріально-технічне забезпечення освітньої діяльності;
- якість проведення навчальних занять;
- моніторинг досягнення учнями результатів навчання (компетентностей).

Завдання системи внутрішнього забезпечення якості освіти:

- оновлення методичної бази освітньої діяльності;
- контроль за виконанням навчальних планів та освітньої програми, якістю знань, умінь і навичок учнів, розробка рекомендацій щодо їх покращення;
- моніторинг та оптимізація соціально-психологічного середовища закладу освіти;
- створення необхідних умов для підвищення фахового кваліфікаційного рівня педагогічних працівників.

Освітня програма для 1-4 класів (НУШ-2)

Освітня програма для 1-4 класів розроблена на виконання Закону України «Про освіту», Закону України «Про загальну середню освіту» та у відповідності до Державного стандарту початкової освіти (Постанова Кабінету Міністрів України № 87 від 21.02.2018 «Про затвердження Державного стандарту початкової освіти») (зі змінами) та постанови Кабінету міністрів України від 23.11.2011р. № 1392, а саме:

- для 1-2-х класів - за Типовою освітньою програмою для початкової школи з навчанням українською мовою під керівництвом Шияна Р. Б., затвердженою наказом МОН України від 08.10.2019 р. № 1272 «Про затвердження типових освітніх та навчальних програм для 1-2-х класів закладів загальної середньої освіти» та Освітньою програмою початкової освіти за системою розвивального навчання ДРiМ I циклу (1-2 класи), розробленою відповідно до Закону України

«Про освіту», Державного стандарту початкової освіти України зі змінами згідно постанови Кабінету Міністрів України від 24.07.2019 р. № 688, листа ДСЯО № 01/01-23/1043 від 11.09.2020 р., листа МОН від 25.05.2018р. №1/9-344 на основі психолого-педагогічної теорії розвивального навчання та експериментально-генетичного методу, розроблених Д. Б. Ельконіним, В. В. Давидовим, В. В. Репкіним, С. Д. Максименком з участю О. К. Дусавицького, Ю. М. Швалба та інших українських учених;

- для 3-4-х класів - за Типовою освітньою програмою для початкової школи з навчанням українською мовою під керівництвом Шияна Р. Б., затвердженою наказом МОН України від 08.10.2019 р. № 1273 «Про затвердження типових освітніх та навчальних програм для 3-4-х класів закладів загальної середньої освіти» та Освітньою програмою початкової освіти за системою розвивального навчання ДРiМ II циклу (3-4 класи), розробленою відповідно до Закону України «Про освіту», Державного стандарту початкової освіти України зі змінами згідно постанови Кабінету Міністрів України від 24.07.2019 р. № 688, листа ДСЯО № 01/01-23/1043 від 11.09.2020 р., листа МОН від 25.05.2018р. №1/9-344.

У програмі визначено вимоги до конкретних очікуваних результатів навчання; коротко вказано відповідний зміст кожного навчального предмета чи інтегрованого курсу. Також програма окреслює рекомендовані підходи до планування й організації закладом початкової освіти єдиного комплексу освітніх компонентів для досягнення учнями обов'язкових результатів навчання, визначених Державним стандартом початкової освіти.

Загальний обсяг навчального навантаження:

- ✓ для 1-х класів 700 годин/навчальний рік
- ✓ для 2-х класів – 875 годин/навчальний рік
- ✓ для 3-4-х класів – 910 годин/навчальний рік

Логічна послідовність вивчення предметів розкривається у відповідних навчальних програмах кожного предмету зокрема.

У початковій школі здійснюватиметься поділ класів на групи при вивченні іноземних мов, інформатики відповідно до чинних нормативів (наказ Міністерства освіти і науки України від 20.02.2002 р. № 128, зареєстрований в Міністерстві юстиції України від 06.03.2002 за № 229/6517 зі змінами – лист МОН України №1\9-322 від 18.05.2018).

Типова освітня програма

Навчальний план
загальноосвітнього закладу середньої освіти
I-III ступенів № 48 м. Львова
з українською мовою навчання на 2021-2022 н. р.

1.1. Початкова школа

Навчальні предмети	Кількість годин на тиждень у класах			
	1а,в, клас	2а,в,г клас	3а,в клас	4а,в клас
Українська мова	5	5	5	5
Іноземна мова	2	3	3	3
Математика	3	3	4	4
Інтегрований курс «Я досліджую світ» (галузі: (для 1/2/3/4 класів) мовно-літературна (2/2/2/2); математична (1/1/1/1); природнича (2/2/2/2); технологічна (1/2/1/1); соціальна і здоров'язбер. (0,5/0,5/0,5/0,5); громадянська та історична (0,5/0,5/0,5/0,5)	7	8	7	7
Інформатика	0	0	1	1
Музичне мистецтво	1	1	1	1
Образотворче мистецтво	1	1	1	1
Фізична культура	3	3	3	3
Усього	19+3	21+3	22+3	22+3
Додаткові години на вивчення предметів інваріантної складової, курсів за вибором, проведення індивідуальних консультацій та групових занять	1	1	1	1
Курси за вибором	1	1	1	1
Логіка	1	1	1	1
Гранично допустиме тижневе навчальне навантаження на учня	20	22	23	23
Сумарна кількість навчальних годин інваріантної і варіативної складових, що фінансується з бюджету (без урахування поділу класів на групи)	23	25	26	26

Навчальний план

загальноосвітнього закладу середньої освіти
I-III ступенів № 48 м. Львова
з українською мовою навчання на 2021-2022 н. р.

1.2. Початкова школа

(для класів, які працюють за системою розвивального навчання)

Навчальні предмети (освітні галузі)	Кількість годин на тиждень у класах			
	1б клас	2б клас	3б клас	4б клас
Українська мова	7+1	7	7	7
Іноземна мова	2	3	3	3
Математика	4	4	5	5
Інтегрований курс «Я досліджую світ» (галузі: для 1- 4 класів): природнича (2); соціальна і здоров'язбережна (0,5); громадянська та історична (0,5)	3	3	3	3
Технологічна та інформатична галузі	1	2	2	2
Музичне мистецтво	1	1	1	1
Образотворче мистецтво	1	1	1	1
Фізична культура	3	3	3	3
Усього	20+3	21+3	22+3	22+3
Додаткові години на вивчення предметів інваріантної складової, курсів за вибором, проведення індивідуальних консультацій та групових занять	0+1	1	1	1
Курси за вибором	0	0	1	1
Логіка	-	1	1	1
Гранично допустиме тижневе навчальне навантаження на учня	20	22	23	23
Сумарна кількість навчальних годин інваріантної і варіативної складових, що фінансується з бюджету (без урахування поділу класів на групи)	23	25	26	26

Мовно-літературна освітня галузь.

Рідномовна освіта (українська мова і література)

Пояснювальна записка

Освітню програму з рідномовної освіти створено на основі Державного стандарту початкової освіти.

Метою рідномовної освіти для загальної середньої освіти є розвиток здатності спілкуватися українською мовою для духовного, культурного й національного самовияву, послуговуватися нею в особистому і суспільному житті, у міжкультурному діалозі, бачити її передумовою життєвого успіху; плекання здатності спілкуватися рідною мовою; формування шанобливого ставлення до культурної спадщини; збагачення емоційно-чуттєвого досвіду.

Відповідно до окресленої мети, головними **завданнями** рідномовної освіти у початковій школі є:

- виховання стійкої мотивації до читання та прагнення вдосконалювати своє мовлення;
- сприяння індивідуальному самовияву учнів та взаємодії між ними через розвиток комунікативних умінь, зокрема діалогічного мовлення, театралізацію;
- розвиток уміння вдумливого читання і базових правописних умінь;
- збагачення духовного світу учнів через естетичне сприймання творів художньої літератури та медіапродуктів;
- розвиток уяви та творчого мислення учнів за допомогою творів літератури та мистецтва, медіатекстів, театралізації, гри;
- формування умінь опрацьовувати тексти різних видів (художні, науково-популярні, навчальні, медіатексти);
- розвиток здатності спостерігати за мовними явищами, експериментувати зі звуками, словами, фразами, зокрема і в мовних іграх, для опанування початкових лінгвістичних знань і норм української мови;
- створення сприятливого мовного середовища у школі, зокрема й через пізнання сучасної дитячої літератури різної тематики та жанрів.

Відповідно до окреслених завдань, у початковому курсі рідномовної освіти виокремлено такі **змістові лінії**: «Взаємодіємо усно», «Читаємо», «Взаємодіємо письмово», «Досліджуємо медіа», «Досліджуємо мовлення», «Театралізуємо».

Комунікативна компетентність, зокрема вільне володіння українською мовою та спілкування рідною мовою (якщо вона не українська), виявляється в безпосередньому та опосередкованому спілкуванні.

Для формування комунікативної компетентності в умовах безпосереднього спілкування програма пропонує розгортати навчальну діяльність у межах змістової лінії **«Взаємодіємо усно»** (мовець / слухач - слухач / мовець). Ця змістова лінія передбачає залучення учнів до дій зі сприймання, перетворення, виокремлення, аналізу й інтерпретації, оцінювання та використання усної інформації в реальній мовленнєвій практиці (бесіда, дискусія у класі, мікродискусія в групі, обговорення в парі тощо).

Для становлення комунікативної компетентності в умовах опосередкованого спілкування (на відстані у просторі та часі) запропоновано змістові лінії **«Читаємо»** (читач - автор), **«Взаємодіємо письмово»** (автор - читач), **«Досліджуємо медіа»** (читач / глядач / слухач - автор). Ці змістові лінії забезпечують здобуття досвіду опосередкованого спілкування, опанування кола знань (понять, уявлень) та вмій, що дають змогу учням удосконалювати комунікативну компетентність.

Змістова лінія **«Читаємо»** спрямована на розвиток мотивації дітей до читання, залучення їх до читацької діяльності, яка ґрунтується на учнівській ініціативності та самостійності у доборі текстів для читання та інтерпретації прочитаного. Під час читання учні розвивають уміння сприймати та аналізувати текст, оцінювати прочитане та перетворювати інформацію, уявляти, мислити творчо.

Змістова лінія **«Взаємодіємо письмово»** передбачає залучення учнів до реальної писемної практики, зокрема за допомогою цифрових пристроїв та в режимі онлайн. Результатом такої роботи є базові вміння створювати писемні висловлювання у реальному та віртуальному просторі та редагувати їх.

Змістова лінія **«Досліджуємо медіа»** передбачає ознайомлення школярів з основами медіаграмотності. Діти формують уявлення про межу між реальним світом і світом мас-медіа. Вони вчаться інтерпретувати, аналізувати, оцінювати медіатексти (фільм, мультфільм, реклама, фотографія тощо) та створювати прості медіапродукти. Змістова лінія **«Досліджуємо медіа»** пропонує інструмент для активного критичного освоєння комунікативного медіасередовища.

Змістова лінія **«Досліджуємо мовлення»** забезпечує дослідження мовних закономірностей і формування на цій основі свідомих мовленнєвих умінь (орфоепічних, лексичних, граматичних, правописних, стилістичних, словотвірних). Також у межах цієї змістової лінії учні опановують виражальні

засоби художніх текстів, що в цілому сприяє творенню індивідуального стилю мовлення.

Змістова лінія «**Театралізуємо**» слугує розвитку комунікативних умінь учнів, зокрема вміння моделювати різні ситуації спілкування, обирати відповідні комунікативні стратегії, досліджувати несловесні засоби спілкування. Увага до несловесних засобів приділятиметься і в змістових лініях «Взаємодіємо усно» та «Досліджуємо медіа», а сам прийом театралізації може використовуватися й у змістовій лінії «Читаємо».

Специфіка змістової лінії «**Театралізуємо**» пов'язана з формуванням уявлення про театр як місце, де учні здобувають досвід співчуття та співпереживання. Тому в межах змістової лінії «Театралізуємо» учні досліджують чужу (глядач) та власну (актор) експресію. Ця змістова лінія передбачає залучення учнів до сценічної творчості, в умовах якої школярі набувають акторського досвіду, зокрема імпровізації, що забезпечує розвиток у дитини емоційного інтелекту, творчого мислення, ініціативності, самосвідомості й самоефективності, вміння мобілізувати інших, долати бар'єри, пов'язані з неоднозначністю, невизначеністю та ризиками, співпрацювати з іншими особами.

Мовно-літературна освітня галузь. Іншомовна освіта (англійська)

Пояснювальна записка

Освітню програму з іншомовної освіти створено на основі Державного стандарту початкової освіти.

Метою іншомовної освіти для загальної середньої освіти є формування іншомовної комунікативної компетентності для безпосереднього та опосередкованого міжкультурного спілкування, що забезпечує розвиток інших ключових компетентностей і задоволення різних життєвих потреб дитини.

Відповідно до окресленої мети, головними **завданнями** іншомовної освіти у початковій школі є:

- здійснювати спілкування в межах сфер, тем і ситуацій, визначених цією програмою;
- розуміти на слух зміст автентичних текстів;
- читати і розуміти автентичні тексти різних жанрів і видів із різним рівнем розуміння змісту;
- здійснювати спілкування у письмовій формі відповідно до поставлених завдань;
- адекватно використовувати досвід, набутий під час вивчення рідної мови та інших навчальних предметів;

- використовувати в разі потреби невербальні засоби спілкування за умови дефіциту наявних мовних засобів;
- критично оцінювати інформацію та використовувати її для різних потреб;
- висловлювати свої думки, почуття та ставлення;
- ефективно взаємодіяти з іншими усно, письмово та за допомогою засобів електронного спілкування;
- обирати й застосовувати доцільні комунікативні стратегії відповідно до різних потреб;
- ефективно користуватися навчальними стратегіями для самостійного вивчення іноземних мов.

Зміст навчання забезпечується єдністю предметного, процесуального та емоційно-ціннісного компонентів і створюється на засадах опанування іноземної мови в контексті міжкультурної парадигми, що передбачає ознайомлення з культурою народу, чю мову вивчають учні. Такий підхід зумовлює формування готовності до міжкультурної комунікації в межах типових сфер, тем і ситуацій спілкування, визначених навчальною програмою. На кінець 4-го класу учні загальноосвітніх навчальних закладів досягають рівня А1. Ці рівні характеризують результати навчальних досягнень у кожному виді мовленнєвої діяльності та узгоджуються із «Загальноєвропейськими рекомендаціями з мовної освіти» (Йдеться про документ: Common European Framework of reference for language learning, teaching and assessment).

Відповідно до мети іншомовної освіти та завдань у початковій школі, виокремлено такі **змістові лінії**: «Сприймання на слух», «Зорове сприймання», «Усна взаємодія», «Усне висловлювання», «Писемна взаємодія», «Писемне висловлювання», «Онлайн взаємодія».

Іншомовна комунікативна компетентність виявляється в безпосередньому та опосередкованому міжкультурному спілкуванні. Для формування комунікативної компетентності в умовах безпосереднього спілкування програма пропонує розгортати навчальну діяльність у межах змістових ліній **«Сприймання на слух», «Усна взаємодія», «Усне висловлювання»**. Змістова лінія **«Сприймання на слух»** передбачає залучення учнів до дій зі сприймання коротких простих запитань, тверджень, вказівок, інструкцій та реагування на них вербально і/ або невербально.

Змістова лінія **«Усна взаємодія»** спрямована на розвиток умінь розпізнавати знайомі слова повсякденного вжитку у знайомому контексті; ставити запитання та давати відповіді про себе та щоденні справи. Змістова лінія **«Усне**

висловлювання» передбачає творення коротких фраз про себе, надавання базової персональної інформації (наприклад, ім'я, адреса, родина, національність).

Для становлення комунікативної компетентності в умовах опосередкованого спілкування (на відстані у просторі та часі) запропоновано змістові лінії **«Зорове сприймання»** (читач - автор), **«Писемна взаємодія»**, **«Писемне висловлювання»**, **«Онлайн взаємодія»**. Усі перелічені змістові лінії забезпечують для учнів здобуття досвіду опосередкованого спілкування та опанування низки комунікативних умінь, що дасть змогу розвивати комунікативну компетентність. Змістова лінія **«Зорове сприймання»** передбачає сприймання та розпізнавання знайомих слів у супроводі малюнків. У рамках змістової лінії **«Писемне висловлювання»** учні навчаються писати короткі фрази для надання базової інформації. Результатом опрацювання змістової лінії **«Онлайн взаємодія»** є оволодіння вміннями встановлювати базовий соціальний контакт онлайн, вживаючи найпростіші ввічливі форми вітання та прощання, та розміщувати прості твердження про себе у форматі онлайн.

Математична освітня галузь

Пояснювальна записка

Освітня програма з математики спрямована на формування в учнів математичної компетентності, реалізацію мети та загальних цілей освітньої галузі, визначених у Державному стандарті початкової освіти (далі Стандарт).

Метою математичної освітньої галузі для загальної середньої освіти є розвиток математичного мислення дитини, здатностей розуміти й оцінювати математичні факти й закономірності, робити усвідомлений вибір, розпізнавати в повсякденному житті проблеми, які можна розв'язувати із застосуванням математичних методів, моделювати процеси та ситуації для вирішення проблем.

Відповідно до окресленої мети, головними **завданнями** математичної освітньої галузі у початковій школі є:

- формування здатності розпізнавати серед повсякденних проблем ті, які можна розв'язати із застосуванням математичних методів та способів;
- розвиток уміння здійснювати дослідження, аналіз, планування послідовності дій для розв'язання повсякденних проблем математичного змісту, зокрема й сюжетних задач;
- формування та розвиток усвідомлених обчислювальних навичок;
- вироблення вміння описувати побачене, почуте, прочитане за допомогою простих математичних моделей;

- формування відповідального ставлення щодо висування гіпотез, їх оцінювання, доведення або спростування, обґрунтування свого вибору;
- набування досвіду дослідження просторових відношень, форм об'єктів навколишнього світу, конструювання площинних та об'ємних геометричних фігур;
- розвиток уміння сприймати, перетворювати та оцінювати здобуту інформацію, використовуючи різні джерела, зокрема й засоби інформаційно- комунікаційних технологій.

У початковому курсі математичної освіти, відповідно до окресленої мети і сформульованих завдань, визначено такі **змістові лінії**. «Лічба», «Числа. Дії з числами», «Вимірювання величин», «Просторові відношення. Геометричні фігури», «Робота з даними».

У межах змістових ліній **«Лічба»**, **«Числа. Дії з числами»** здійснюється формування поняття числа, насамперед через розуміння принципу утворення різних видів чисел (натуральних одноцифрових, натуральних багатоцифрових, дробових тощо) та способів виконання дій із цими числами - порівняння, додавання, віднімання, множення та ділення. Крім того, розгортається робота з дослідження законів і властивостей, способів виконання арифметичних дій під час розв'язання повсякденних проблем математичного змісту, зокрема й сюжетних задач.

У рамках змістової лінії **«Вимірювання величин»**, спираючись на суб'єктний досвід та допитливість, молодші школярі вчаться *вимірювати величини* (довжина, маса, температура, час, місткість (об'єм) за допомогою підручних засобів та вимірвальних приладів, а також оперувати грошима.

Водночас учні виконують перетворення, порівняння, додавання і віднімання іменованих чисел, розв'язують повсякденні проблеми математичного змісту, в тому числі й сюжетні задачі, використовуючи різні одиниці вимірювання величин.

У процесі навчальної роботи з різними величинами виокремлюється також і *робота з геометричним матеріалом*, дослідження просторових відношень та геометричних фігур різних форм, конструювання площинних та об'ємних фігур з підручного матеріалу, створення макетів реальних та уявних об'єктів різних конструкцій, виконання простих завдань, описаних у математичних текстах, зокрема й сюжетних задачах геометричного змісту (змістова лінія **«Просторові відношення. Геометричні фігури»**).

У межах змістової лінії **«Робота з даними»** формуються початкові вміння для опрацювання даних (визначення, впорядкування, аналіз та фіксація), поданих в умові задачі чи зібраних за допомогою опитувальника тощо).

У рамках усіх змістових ліній здійснюється формування в учнів початкових умінь із математичного моделювання, зокрема під час передбачення ймовірного результату, дослідження реальних об'єктів та процесів, розв'язування навчально-пізнавальних і практико зорієнтованих задач тощо.

Природнича освітня галузь

Пояснювальна записка

Освітню програму природничої освітньої галузі створено на основі Державного стандарту початкової освіти.

Метою природничої освітньої галузі для загальної середньої освіти є формування наукового мислення та культури дослідження; розвиток системних уявлень про цілісність та розмаїття природи, утвердження принципів сталого розвитку, ефективної, безпечної і природоохоронної поведінки в довкіллі.

Відповідно до окресленої мети, головними **завданнями** природничої освітньої галузі у початковій школі є:

- виховання любові та шанобливого ставлення до природи рідного краю, України, планети Земля;
- формування екологічно й етично обґрунтованої поведінки у природі, залучення до природоохоронних акцій;
- розвиток зацікавлення до пізнання природи, оволодіння способами навчально-пізнавальної діяльності, елементарними дослідницькими вміннями (через експерименти, спостереження);
- поступове формування уявлень про природничо-наукову картину світу через поглиблення початкових знань про природні об'єкти і явища, взаємозв'язки в системі «нежива природа - жива природа», про залежність людини від стану навколишнього середовища та її вплив на нього.

Відповідно до зазначених мети і завдань, виокремлено такі **змістові лінії**: «Я пізнаю природу», «Я у природі», «Я у рукотворному світі».

Змістова лінія **«Я пізнаю природу»** спрямована на формування дослідницьких умінь школярів через підтримку допитливості та інтересу до спостережень, експериментів та моделювання для пошуку відповідей на запитання про навколишній світ.

Змістова лінія **«Я у природі»** передбачає розвиток уявлень молодших школярів про об'єкти та явища природи, встановлення зв'язків між неживою і живою природою, формування бережливого ставлення до природи; вироблення навичок екологічно доцільної поведінки в довкіллі.

Змістова лінія «*Я в рукотворному світі*» спрямована на формування загальних уявлень про світ, створений людиною, понять про взаємозв'язки людини і природи, слугує джерелом натхнення для пошуку та втілення дитячих винахідницьких ідей та проєктів.

Провідна роль у вивченні природничої освітньої галузі належить дослідженням (спостереженням, експериментам), екскурсіям, природоохоронній та проєктній діяльності школярів.

Технологічна освітня галузь

Пояснювальна записка

Освітню програму технологічної освітньої галузі створено на основі Державного стандарту початкової освіти.

Метою технологічної освітньої галузі для загальної середньої освіти є формування в учня/ учениці здатності до зміни навколишнього світу засобами сучасних технологій без шкоди для середовища, до використання технологій для власної самореалізації, культурного й національного самовияву.

Відповідно до окресленої мети, головними **завданнями** технологічної освітньої галузі у початковій школі є:

- залучення учнів до різних видів діяльності, формування вмій для створення виробу від творчого задуму до його втілення в готовий результат;
- формування в учнів культури праці та побуту, навичок раціонального ведення домашнього господарства, задоволення власних потреб та потреб інших, відповідальності за результати власної діяльності;
- формування вміння ефективно використовувати природні матеріали з турботою про навколишнє середовище;
- створення умов для практичного і творчого застосування традицій і сучасних ремесел.

Зміст технологічної освітньої галузі в початкових класах структурується за такими **змістовими лініями**: «Технічна творчість і техніка», «Світ технологій», «Світ ремесел», «Побут».

Змістові лінії, які систематизують очікувані результати навчання, спрямовані на формування ключових компетентностей учнів.

Змістова лінія «**Технічна творчість і техніка**» спрямована на залучення учнів до творчої діяльності у процесі конструювання та моделювання під час самостійної або колективної роботи з конструктором. Процес конструювання з готових деталей (моделей) конструктора має на меті сприяти розвитку

просторової уяви й елементів творчого та технічного мислення учнів, через читання і зіставлення малюнків, графічних зображень, за якими учні складатимуть конструкції. Учні виконуватимуть макетування об'ємних моделей транспортних засобів, будинків, веж, роботів тощо. Пропоновані умови: персональний доступ учня / учениці до деталей конструкторів, відповідних графічних зображень схем для конструювання простих моделей; матеріалів для виготовлення та оздоблення виробу.

Змістова лінія **«Світ технологій»** має на меті формувати в учнів здатність планувати власну діяльність у процесі вивчення конструкційних матеріалів - від розпізнавання їх на дотик до аргументованого добору для створення виробу, виконувати найпростіші способи їх обробки. Важливою умовою засвоєння цієї лінії є формування в учнів здатності розуміти і дотримуватися послідовності у виготовленні виробів, аргументувати обрану послідовність у роботі. У процесі роботи з матеріалами провідними операціями будуть: різання ножицями, склеювання, зв'язування стрічок тощо. Пропоновані умови: персональний доступ учня / учениці до матеріалів, технологічних карток (схем), необхідних для виготовлення виробу, інструментів та пристосувань, довідникових посібників (книжки з ілюстраціями до творів, набори малюнків до мультфільмів тощо).

Організація екскурсій на підприємства, перегляд та обговорення відеофільмів про виробництво. Перегляд та обговорення фільмів (мультфільмів), у яких висвітлюється повторне та економне використання матеріалів.

Змістова лінія **«Світ ремесел»** має на меті формувати в учнів ставлення до творів декоративно-ужиткового мистецтва та ремесел як до культурної спадщини українського народу, а також вміння створювати та оздоблювати прості вироби за зразком чи власним задумом, із застосуванням традиційних ремесел або технік декоративно-ужиткового мистецтва. У процесі роботи провідними операціями будуть: різання ножицями, склеювання, зв'язування, різьблення, ліплення тощо. Пропоновані умови: персональний доступ учня / учениці до виробів, виготовлених традиційними та сучасними ремеслами; а також до матеріалів, інструментів та пристосувань, каталогів, фотографій тощо. Перегляд та обговорення фільмів (мультфільмів), у яких висвітлюються технології традиційних та сучасних ремесел. Відвідування (реально чи віртуально) майстерень народних умільців, музеїв декоративно-ужиткового мистецтва.

Змістова лінія **«Побут»** має на меті формувати практичні навички організації власної життєдіяльності, розв'язувати практичні завдання у власному побуті, планувати та реалізовувати найпростіші трудові дії (ремонт іграшок, книжок, догляд за рослинами, домашніми тваринами; приготування страв за рецептами; догляд за одягом та взуттям).

Пропоновані умови: персональний доступ учня / учениці до матеріалів, інструментів та пристосувань; об'єктів (іграшок, книжок тощо). Перегляд та

обговорення фільмів (мультфільмів), у яких висвітлюються найпростіші дії щодо самостійності в побуті.

Технологічна освітня галузь базується на практичній діяльності учнів. На кожному занятті передбачено виконання практичної роботи. Об'єкти праці для виготовлення учитель/ учителька добирає, спираючись на побажання учнів.

Інформатична освітня галузь

Пояснювальна записка

Освітню програму цієї галузі створено на основі Державного стандарту початкової освіти.

Метою інформатичної освітньої галузі для загальної середньої освіти є формування в учня/ учениці здатності до вирішення проблем із використанням цифрових пристроїв, інформаційно-комунікаційних технологій та критичного мислення для розвитку, творчого самовираження, власного та суспільного добробуту; безпечна та відповідальна діяльність в інформаційному суспільстві.

Відповідно до окресленої мети, головними **завданнями** інформатичної освітньої галузі у початковій школі є:

- формування відповідальної позиції цифрового громадянина, навичок безпечного й етичного користування цифровими пристроями та мережами;
- формування початкових умінь розрізняти інформацію різних видів та працювати з нею за допомогою цифрових пристроїв чи без них;
- формування початкових умінь визначати, знаходити та зберігати інформацію, необхідну для розв'язання життєвих проблем (навчання, гри тощо), за допомогою цифрових пристроїв, мереж та без них, самостійно та під час групової взаємодії; розрізняти правдиву і неправдиву інформацію різних видів;
- налагодження комунікації за допомогою цифрових пристроїв та мереж для спільної творчості, співпраці, навчання, гри;
- формування початкових умінь створювати електронні тексти (зображення, відео, звуки, програми тощо) за допомогою цифрових пристроїв;
- формування вміння презентувати себе, власну творчість, ідеї, створені продукти та інші результати індивідуальної та групової діяльності за допомогою цифрових пристроїв.

Реалізація поставленої мети та завдань у початковій школі відбувається за **змістовими лініями**: “Я у світі інформації (Дані. Інформація. Моделі)”, “Моя цифрова творчість”, “Комунікація та співпраця”, “Я і цифрові пристрої”, “Відповідальність та безпека в інформаційному суспільстві”. У рамках змістової

лінії **“Я у світі інформації (Дані. Інформація. Моделі)”** формуються початкові вміння розпізнавати, знаходити, свідомо відбирати, зберігати та опрацьовувати просту інформацію за допомогою цифрових пристроїв та без них. Розпізнавання правдивої і неправдивої інформації в усіх її виявах (текст, зображення, звук тощо) необхідне для формування критичного мислення, що сприяє безпеці в інформаційному просторі дитини. Початкові уявлення про моделі реалізуються через визначення істотних і неістотних властивостей об’єктів та створення на основі цього простих моделей об’єктів.

Змістова лінія **“Моя цифрова творчість”** розкривається через практичну діяльність (індивідуальну і групову) зі створення простих інформаційних продуктів (програм, текстів, зображень, відео, звуків, тощо) за допомогою цифрових пристроїв та програм для творчого самовираження, презентації себе і продуктів власної діяльності, вирішення завдань інших освітніх галузей.

В основі змістової лінії **“Комунікація та співпраця”** - ознайомлення із доступними для дитини засобами цифрової та безпосередньої комунікації для гри, спілкування, навчання, отримання нової інформації; використання безпечного онлайн-ового чи офлайн-ового середовища для цього. В умовах роботи у групі учні мають навчитися окреслювати цілі індивідуальної та групової діяльності, розподіляти ролі в межах групи, оцінювати здобутий результат, аналізувати помилки та усувати їх, доброзичливо взаємодіяти безпосередньо та в мережах.

Змістова лінія **“Я і цифрові пристрої”** реалізується через усвідомлення і розпізнавання тих завдань, які можна розв’язати за допомогою цифрових пристроїв, виходячи з їхніх функціональних можливостей (фотографувати, записувати, слухати, відображати, опрацьовувати інформацію тощо). До основних умінь, які формуються через цю змістову лінію, належать розпізнавання простих програмних і технічних несправностей та вміння усувати їх самостійно чи з допомогою дорослих, розуміти обмеження та переваги пристроїв стосовно виконуваних завдань, усвідомлювати, що машини можуть імітувати інтелектуальну діяльність. Ця змістова лінія охоплює вміння організовувати власний робочий простір на фізичному та простому програмному рівні для збереження здоров’я, доброго самопочуття та ефективної діяльності учня/учениці.

Змістову лінію **“Відповідальність та безпека в інформаційному суспільстві”** спрямовано на створення безпечних умов для учня / учениці під час роботи з цифровими пристроями і в мережах, що передбачає захист особистої інформації, формування принципів етичного, доброзичливого та відповідального спілкування через мережі, навички і можливості захисту власного інформаційного простору, фізичного та психологічного здоров’я. У рамках цієї змістової лінії в учнів формується відповідальне та шанобливе ставлення до власної та чужої інформаційної діяльності, яке на рівні початкової школи виявляється, зокрема, і

через зазначення власного авторства, посилання на авторство інших, а також через усвідомлення шкоди від списування.

Вказані змістові лінії передбачають можливу інтеграцію інформатичної освітньої галузі з іншими освітніми галузями через розв'язування дослідницьких завдань, формування наскрізних умінь учнів, інформатичної грамотності та культури.

Соціальна та здоров'язбережувальна освітня галузь

Пояснювальна записка

Освітню програму цієї галузі створено на основі Державного стандарту початкової освіти.

Метою соціальної та здоров'язбережувальної освітньої галузі для загальної середньої освіти є становлення самостійності учня / учениці, його / її соціальної залученості та активності через формування здорового способу життя, розвиток підприємливості, здатності до співпраці в різних середовищах, впевненості в собі та доброчесності для безпеки, добробуту та сталого розвитку.

Відповідно до окресленої мети, головними **завданнями** соціальної та здоров'язбережувальної освітньої галузі у початковій школі є:

- формування у школярів стійких переконань щодо цінності життя, здоров'я і безпеки для себе і тих, хто його / її оточує;
- виховання дбайливого та усвідомленого ставлення до власного здоров'я і безпеки;
- розвиток потреби самопізнання та самовдосконалення;
- формування в учнів сталої мотивації до здорового способу життя;
- формування свідомого прагнення дотримуватися безпечної, здорової та етичної поведінки для поліпшення добробуту;
- розвиток уміння ухвалювати рішення в повсякденних ситуаціях з користю для безпеки та здоров'я;
- сприяння індивідуальному розвитку самостійності, підприємливих якостей та поведінки свідомого споживача;
- формування вміння вчитися без шкоди для здоров'я;
- створення сприятливого безпечного та здорового середовища в школі.

Зміст соціальної та здоров'язбережувальної освітньої галузі структуровано за трьома **змістовими лініями**. «Безпека», «Здоров'я», «Добробут».

Змістова лінія «**Безпека**» передбачає розвиток навичок безпечної поведінки вдома, школі та у природному і техногенному середовищі, прогнозування наслідків небезпечних дій, визначення впливів на вибір безпечної поведінки, дотримання правил (дорожнього руху, використання побутової техніки і побутової хімії тощо) та відповідального ставлення до особистої безпеки й безпеки інших.

Змістова лінія «**Здоров'я**» спрямована на формування в учнів здоров'язбережувальної компетентності і поведінки через набуття навичок здорового способу життя, розвиток позитивної самооцінки, критичного мислення, умінь ухвалювати зважені рішення, відповідально ставитися до власного здоров'я та здоров'я тих, хто поряд, і протидіяти негативним соціальним чинникам.

Змістова лінія «**Добробут**» забезпечує розвиток етичної поведінки в соціумі, вміння вчитися і формування позитивного ставлення до навчання, усвідомлення важливості здорового способу життя для добробуту, розвиток підприємливості і споживчої культури для оптимального використання ресурсів та забезпечення добробуту.

Навчальний матеріал змістових ліній реалізується наскрізно в кожній темі через взаємоінтеграцію і взаємодоповнення.

Громадянська та історична освітня галузь

Пояснювальна записка

Освітню програму громадянської та історичної освітньої галузі створено на основі Державного стандарту початкової освіти.

Метою громадянської та історичної освітньої галузі для загальної середньої освіти є створення умов для формування в учня / учениці власної ідентичності та готовності до змін через усвідомлення своїх прав і свобод, осмислення зв'язків між історією і теперішнім життям; плекання активної громадянської позиції на засадах демократії та поваги до прав людини, набуття досвіду співжиття за демократичними процедурами.

Відповідно до окресленої мети, головними **завданнями** громадянської та історичної освіти у початковій школі є:

- здобуття знань про сучасність і минуле своєї родини, місцевої громади, Батьківщини, людства, формування відповідного віковим можливостям розуміння змісту пам'ятних для себе та для громадян України подій;
- утвердження власної гідності, формування цінності свободи і прав людини, усвідомлення своєї належності до родини, місцевої та шкільної громад,

українського народу, вироблення відповідального ставлення до власної діяльності та діяльності інших;

- формування умінь орієнтуватися в історичному часі та соціальному просторі, знаходити та опрацювати доступну для себе суспільну інформацію, пояснювати її зміст та передавати породжені нею враження і думки;
- удосконалення набутих дітьми в дошкільному віці позитивних моделей поведінки у громадських місцях та опанування нових, пов'язаних із діяльністю школяра / школярки;
- розвиток здатності обстоювати власну думку та приймати інших, вирізняти вияви нерівності, несправедливості та дискримінації;
- створення умов для набуття успішного досвіду конструктивної взаємодії та громадянської поведінки.

Для формування ідентичності та громадянської компетентності учнів програма пропонує опанувати потрібні для цього знання, вміння та навички громадянської поведінки та виховувати громадянські чесноти в межах таких **змістових ліній**. «Я - Людина», «Я серед людей», «Моя культурна спадщина», «Моя шкільна і місцева громади», «Ми - громадяни України. Ми - європейці».

Змістова лінія **«Я — Людина»** передбачає залучення учня / учениці до опрацювання та використання для самоідентифікації елементарної інформації про людину як унікальну у Всесвіті істоту, яка творить себе як особистість, формує свій характер і розвиває цінні якості у процесі пізнавальної і трудової діяльності. Навчання в межах цієї змістової лінії сприяє самопізнанню учнів, усвідомленню власних потреб, уподобань, здібностей та інтересів, заохочує обирати цілі особистісного зростання (бути відповідальним, чесним тощо), допомагає утверджувати гідність та неповторність будь-якої людини.

Змістова лінія **«Я серед людей»** забезпечує усвідомлення ролі зв'язків, які існують між людьми, значення рідні, друзів, приятелів, спільнот, із якими дитина себе ідентифікує. Навчання в межах цієї змістової лінії сприяє набуттю досвіду громадянської поведінки та свідомому виборові норм і моделей поведінки, часто за певними взірцями.

Змістова лінія **«Моя культурна спадщина»** дає змогу учнівству усвідомити вкоріненість у національну, а також рідну за етнічним походженням культуру, власну належність до європейської цивілізації. Учні/ учениці отримують можливість дослідити місцеві пам'ятки, пізнати традиції та минуле своєї родини, рідної етнічної групи, нації. Навчання в межах цієї змістової лінії сприяє розумінню значущості та різноманітності культурних надбань людства, формуванню умінь пізнавати минуле.

Змістова лінія *«Моя шкільна і місцева громади»* забезпечує розуміння учнем/ученицею базових норм шкільного та місцевого громадського життя, дає йому/їй змогу посилено долучатися до їх відтворення та модернізації. Пізнання шкільних і місцевих традицій, ознайомлення з громадянськими вчинками земляків, діяльністю шкільної адміністрації, місцевих органів влади та добровільних асоціацій, зорієнтованих на громадські справи, сприяє набуттю учнями первинного досвіду громадянської дії, демократичної поведінки та конструктивної взаємодії. Навчання в межах цієї змістової лінії забезпечує вироблення вмінь висловлювати та обстоювати свою думку та приймати інших, висувати власні ініціативи, планувати й організовувати посильні для дітей молодшого шкільного віку громадські справи.

Змістова лінія *«Ми - громадяни України. Ми - європейці»* дає учневі / учениці елементарні уявлення про національну символіку та державні атрибути України, націю (народ), державу, політику, владу, ключові події в історії України, підводить до прийняття демократичних цінностей та ідей євроатлантичної інтеграції Батьківщини. У межах цієї змістової лінії на прикладі відомих історичних постатей та національних героїв школярі усвідомлюють цінності патріотизму, активної громадянської позиції, самоповаги та ін.

Змістові лінії громадянської та історичної освітньої галузі у початковій школі мають бути реалізовані оптимальними для кожного елементу змісту та навчальної цілі інтерактивними методами, із використанням інформаційних технологій.

Мистецька освітня галузь

Пояснювальна записка

Освітню програму цієї галузі створено на основі Державного стандарту початкової освіти.

Метою навчання мистецтва для загальної середньої освіти є формування культурних цінностей у процесі пізнання мистецтва та художньо-творчого самовираження в особистому та суспільному житті; плекання пошани до національної і світової мистецької спадщини.

Відповідно до окресленої мети, головними **завданнями** навчання мистецтва у початковій школі є:

- збагачення духовного світу учня / учениці під час сприймання мистецтва та художньої творчості; виховання шани до національної і світової культурної спадщини;
- набуття досвіду творення художніх образів через опанування елементарними мистецькими вміннями; розвиток загальних і спеціальних мистецьких здібностей;

- розкриття творчого потенціалу особистості; стимулювання художньо - образного мислення, художніх інтересів; виховання естетичного смаку; сприяння творчому самовияву та розвитку індивідуального стилю учня / учениці через мистецтво;
- розвиток уміння інтерпретувати твори мистецтва, висловлювати враження та особистісне ставлення до них; засвоєння початкових знань про види мистецтва, особливості їхньої художньо-образної мови, зокрема у взаємозв'язках;
- формування вміння презентувати й оцінювати власну творчість, плекання потреби у самовдосконаленні;
- формування вміння взаємодіяти з іншими через мистецтво, виявляти зв'язки мистецтва з природним і соціокультурним середовищем;
- виховання здатності застосовувати мистецтво для отримання задоволення та емоційного самопізнання.

Реалізація окресленої мети та завдань здійснюється за **змістовими лініями**: «Художньо-практична діяльність», «Сприймання та інтерпретація мистецтва», «Комунікація через мистецтво».

Змістова лінія **«Художньо-практична діяльність»** націлює на розвиток креативності та мистецьких здібностей учнів через практичне засвоєння основ художньої мови різних видів мистецтва та способів художньо-творчого самовияву. Ця змістова лінія реалізується через формування в учнів умінь застосовувати різні виражальні засоби для творення художніх образів, імпровізування та естетичного перетворення довкілля, а також формування уявлень про можливість і способи впливати на емоційний стан завдяки мистецькій діяльності.

Змістова лінія **«Сприймання та інтерпретація мистецтва»** спрямована на пізнання цінностей, що несуть твори мистецтва. Її реалізація передбачає розвиток емоційної сфери учнів, збагачення естетичного досвіду, формування в них умінь сприймати, аналізувати, інтерпретувати, оцінювати мистецтво, виявляючи до нього емоційно-ціннісне ставлення, а також формування уявлень про можливість і способи впливати на свій емоційний стан завдяки сприйманню творів мистецтва.

Реалізація змістової лінії **«Комунікація через мистецтво»** націлена на соціалізацію учнів через мистецтво, усвідомлення ними свого «Я» (своїх мистецьких можливостей). Змістова лінія передбачає формування в учнів умінь презентувати себе і свої досягнення, критично їх оцінювати, взаємодіяти з іншими через мистецтво у середовищі, зокрема в різних культурно-мистецьких заходах, обговореннях тощо.

Мистецька освітня галузь може реалізуватися через інтегровані предмети або предмети за окремими видами мистецтва: наприклад, музичне мистецтво,

образотворче мистецтво тощо за умови реалізації упродовж циклу навчання всіх очікуваних результатів галузі.

Фізкультурна освітня галузь

Пояснювальна записка

Освітню програму фізкультурної освітньої галузі створено на основі Державного стандарту початкової освіти.

Метою цієї галузі для загальної середньої освіти є формування в учня / учениці стійкої мотивації до занять фізичною культурою і спортом та життєво необхідних рухових умінь і навичок для збереження власного здоров'я, розширення функціональних можливостей організму.

Відповідно до окресленої мети, головними **завданнями** фізкультурної освітньої галузі у початковій школі є:

- розширення рухового досвіду, вдосконалення навичок життєво необхідних рухових умінь та навичок, використання їх у повсякденній та ігровій діяльності;
- розширення функціональних можливостей організму через цілеспрямований розвиток фізичних якостей і природних здібностей;
- збереження та зміцнення здоров'я школярів;
- формування загальних уявлень про фізичну культуру, її значення в житті людини, збереженні та зміцненні здоров'я;
- формування основ здорового способу життя і створення умов для покращення фізичного і психоемоційного стану;
- формування практичних навичок щодо самостійних занять фізичними вправами та проведення активного відпочинку;
- розвиток комунікативних умінь під час занять фізичною культурою;
- формування морально-вольових якостей та позитивного ставлення до занять фізичною культурою і спортом;
- усвідомлення ролі занять спортом і Олімпійського руху для формування самоповаги, впевненості в собі, прагнення досягати успіху, дотримуючись принципів чесної гри;
- збільшення обсягу рухової активності, яка приносить радість дитині;
- формування творчих здібностей засобами фізичної культури.

Освітня програма фізкультурної освітньої галузі для 1-4 класів охоплює такі **змістові лінії**: «Базова рухова активність», «Ігрова та змагальна діяльність учнів (рухливі ігри та естафети)», «Турбота про стан здоров'я та безпеку».

Змістова лінія **«Базова рухова активність»** містить види діяльності, спрямовані на формування життєво необхідних рухових умінь і навичок.

Змістова лінія **«Ігрова та змагальна діяльність учнів (рухливі ігри та естафети)»** пов'язана з опануванням рухливих ігор та естафет, які б задовольняли потребу учнів у руховій активності та сприяли б формуванню комунікативних здібностей.

Змістова лінія **«Піклування про стан здоров'я та безпеку»** спрямована на формування свідомого ставлення до власного здоров'я та вмінь безпечної поведінки в процесі фізкультурної діяльності.

Предметом навчання у початковій школі в галузі фізичного виховання є **рухова активність із загальноосвітньою спрямованістю**.

Задекларовані тут підходи до змісту занять фізичною культурою орієнтують учителів не тільки на фізичну підготовленість, а й на розвиток особистості, індивідуальне сприймання навчального матеріалу. Розв'язання цих завдань допускає відхід від жорсткої регламентації занять, підвищує їхню емоційну насиченість, забезпечує максимальну різноманітність форм, методів та засобів фізичного виховання, широке використання інноваційних технологій фізичного виховання.

Очікувані результати навчання здобувачів освіти

Відповідно до мети та загальних цілей, окреслених у Державному стандарті початкової освіти, визначено завдання, які має реалізувати вчитель/ вчителька у рамках кожної галузі. Очікувані результати навчання здобувачів освіти подано за змістовими лініями і співвіднесено за допомогою індексів з обов'язковими результатами навчання, визначеними Державним стандартом початкової освіти. Змістові лінії кожної освітньої галузі в межах циклу реалізуються паралельно та розкриваються через «Пропонований зміст», який окреслює можливий навчальний матеріал, на підставі якого будуть реалізовані очікувані результати навчання та відповідні обов'язкові результати навчання. Оскільки освітня програма ґрунтується на компетентнісному підході, теми/тези рубрики «Пропонований зміст» не передбачають запам'ятовування учнями визначень термінів і понять, а активне конструювання знань, розвиток умінь та формування уявлень через досвід практичної діяльності. Упродовж навчання в початковій школі здобувачі освіти опановують способи самоконтролю, саморефлексії і самооцінювання, що сприяє вихованню відповідальності, розвитку інтересу, своєчасному виявленню прогалин у знаннях, уміннях, навичках та їх корекції. Контроль і оцінювання навчальних досягнень здобувачів здійснюються на

суб'єкт-суб'єктних засадах, що передбачає систематичне відстеження їхнього індивідуального розвитку у процесі навчання. За цих умов контроль-оцінювальна діяльність набуває для здобувачів формувального характеру.

Організація освітнього процесу

Очікувані результати навчання, окреслені в межах кожної галузі, досяжні, якщо використовувати інтерактивні форми - кооперативне навчання, дослідницькі, інформаційні, мистецькі проекти; сюжетно-рольові ігри, ситуаційні вправи, екскурсії, дитяче волонтерство тощо.

Форми оцінювання здобувачів освіти

Контроль спрямований на пошук ефективних шляхів поступу кожного здобувача у навчанні, а визначення особистих результатів здобувачів не передбачає порівняння із досягненнями інших і не підлягає статистичному обліку з боку адміністративних органів. Навчальні досягнення здобувачів у 1-2 класах підлягають вербальному, формувальному оцінюванню. Навчальні досягнення здобувачів у 3-х класах підлягають формувальному та підсумковому (тематичному і завершальному) оцінюванню.

Вимоги до осіб, які можуть розпочинати здобуття початкової освіти

Початкова освіта здобувається, як правило, із шести років. Діти, яким 1-го вересня виповнилося сім років, повинні розпочинати здобуття початкової освіти цього ж навчального року. Особи з особливими освітніми потребами можуть розпочинати здобуття початкової освіти з іншого віку.

Освітня програма для 1,2,3,4 класів, які працюють за розвивальною формою навчання

Система розвивального навчання ДРiМ

(В. В. Давидова, В. В. Рєпкіна, С. Д. Максименка та ін.) Цикл I
(1 – 2 класи)

Загальна характеристика

«Освітня програма початкової освіти. Система розвивального навчання ДРiМ (В.В. Давидова, В.В. Рєпкіна, С.Д. Максименка та ін.)» (далі освітня програма з розвивального навчання) розроблена відповідно до Закону України «Про освіту» (2017 р.), Концепції «Нова українська школа» та нової редакції Державного стандарту початкової освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 87 від 21.02.2018 з урахуванням змін згідно з постановою Кабінету Міністрів України № 688 від 24.07.2019, на основі психолого-педагогічної теорії розвивального навчання та експериментально-генетичного методу, розроблених Д. Б. Ельконіним, В. В. Давидовим, В. В. Рєпкіним, С. Д. Максименком з участю О. К. Дусавицького, Ю. М. Швалба та інших українських учених.

Освітня програма з розвивального навчання окреслює рекомендовані підходи до планування й організації освітнього процесу для досягнення здобувачами освіти обов'язкових результатів навчання, визначених Державним стандартом початкової освіти, і містить:

- перелік та пропонований зміст освітніх галузей;
- загальний обсяг навчального навантаження; орієнтовну тривалість і можливі взаємозв'язки освітніх галузей, предметів, а також логічну послідовність їхнього вивчення;
- очікувані результати навчання здобувачів освіти в мовно-літературній (українська мова та література) та математичній освітніх галузях;
- рекомендовані форми організації освітнього процесу;
- вимоги до осіб, які можуть розпочати навчання за цією програмою;
- опис та інструменти системи внутрішнього забезпечення якості освіти;
- рекомендації щодо освітніх програм закладів освіти.

Перелік та пропонований зміст освітніх галузей

Освітню програму за системою розвивального навчання укладено за такими освітніми галузями:

- 1) мовно-літературною (рідномовна освіта: українська мова та література, мова та література національної меншини) (МОВ);
- 2) математичною (МАО).

Змістове наповнення освітніх галузей викладено у відповідних розділах програми. Запропонована в них логічна послідовність вивчення матеріалу є для розвивального навчання надзвичайно важливою, розкривається в змісті предметів і забезпечує умови для розгортання навчальної діяльності.

Компетентнісний потенціал зазначених галузей робить унесок у формування в дитини всіх ключових компетентностей:

- вільне володіння державною мовою;

- здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами;
- математична компетентність;
- компетентності в галузі природничих наук, техніки й технологій;
- інноваційність;
- екологічна компетентність;
- інформаційно-комунікаційна компетентність;
- навчання впродовж життя;
- громадянські та соціальні компетентності, пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, з усвідомленням рівних прав і можливостей;
- культурна компетентність;
- підприємливість та фінансова грамотність.

Загальний обсяг навчального навантаження, орієнтовна тривалість та можливі взаємозв'язки освітніх галузей

Освітня програма з розвивального навчання є відкритою та сумісною з Типовими освітніми програмами НУШ 1 та НУШ 2. Мовно-літературна та математична освітні галузі створені за єдиними методологічними принципами та складають діяльну основу навчання, що закладає підґрунтя для формування дитини як суб'єкта навчання. Решта освітніх галузей забезпечується за рахунок інших освітніх програм за вибором учителя.

До програми додано варіанти типових навчальних планів, що пропонують підходи до організації освітнього процесу в разі кореляції з Типовими освітніми програмами НУШ 1 та НУШ 2. (див. додаток).

Очікувані результати навчання здобувачів освіти

Очікувані результати першого циклу навчання подано в межах кожної освітньої галузі за змістовими лініями. Вони співвіднесені з обов'язковими результатами навчання, визначеними Державним стандартом початкової освіти.

Програма з розвивального навчання ґрунтується на компетентнісному підході, тому не передбачає заучування здобувачами визначень понять. Діти в процесі навчальної діяльності аналізують, узагальнюють та моделюють досліджувані явища, виходячи на **загальні способи діяльності**, що забезпечує їм потенційні можливості досягнення життєвих цілей у різних ситуаціях. Такий підхід створює умови для природного запам'ятовування дітьми визначень найважливіших мовних та математичних понять.

Програма з розвивального навчання повноцінно забезпечує формування спільних для всіх компетентностей наскрізних умінь: читання з розумінням, вміння висловлювати власну думку усно і письмово, критичне та системне мислення, творчість, ініціативність, здатність логічно обґрунтовувати позицію,

вміння конструктивно керувати емоціями, оцінювати ризики, приймати рішення, розв'язувати проблеми, співпрацювати з іншими особами.

Рекомендовані методи та форми організації освітнього процесу

Очікувані результати навчання досягаються завдяки реалізації дослідницького методу та організації освітньої діяльності у формі колективного навчального діалогу (загальна, групова, парна дискусія), а також використання інших інтерактивних форм (проектна діяльність, сюжетно-рольові ігри, драматизації, екскурсії тощо).

Вимоги до осіб, які можуть розпочинати здобуття початкової освіти

Початкова освіта за системою розвивального навчання здобувається, як правило, з шести років. Діти, яким на 1 вересня поточного навчального року виповнилося сім років, повинні розпочинати здобуття початкової освіти цього ж навчального року. Учні з особливими освітніми потребами можуть розпочинати здобуття початкової освіти за системою розвивального навчання з іншого віку.

Опис та інструменти внутрішнього забезпечення якості освіти в системі розвивального навчання

Освітній процес у класах розвивального навчання здійснюється в умовах колективно-розподіленої навчальної діяльності за активної участі дітей в **розв'язанні навчальних завдань**. Навчальні завдання спрямовані на конструювання та опанування загального способу дії. Їх розв'язання здійснюється в умовах **педагогіки партнерства** – взаємодії між учителем, здобувачами освіти та їхніми батьками, а також між самими здобувачами освіти.

Таке **навчальне співробітництво** вимагає **інтерактивних форм** навчання (загальнокласна дискусія, групово-дискусійна робота, парно-дискусійна робота). Організувати навчальне співробітництво вчитель / учителька може лише «зсередини» як рівноправний її учасник, партнер, виконуючи функцію фасилітатора. Таким чином, навчальне співробітництво є колективно-розподіленою навчальною діяльністю між учителем / учителькою та здобувачами освіти. Така форма взаємодії сприяє вихованню в дітей поваги до інших, формуванню відчуття справедливості, умінь діяти в конфліктних ситуаціях, цінувати кожен особистість, тобто формуванню **громадянських та соціальних компетентностей**.

Сформовані навички спілкування в межах класу стануть основою для більш широкої якісної взаємодії – міжкультурного спілкування **іноземними мовами**. Перебування дитини в ситуації вільного вияву свого «Я» (власних поглядів, вибору прийнятної для себе форми взаємодії, типу роботи) якнайкраще сприяє багатогранному розвитку особистості, зокрема формуванню **культурної компетентності** – творчої реалізації в різних галузях культури.

У процесі навчальної діяльності дитина виявляє ініціативність, готовність брати відповідальність за власні рішення, у неї формується вміння організовувати свою діяльність для досягнення поставлених цілей, усвідомлення етичної цінності ефективної співпраці, що сприяє формуванню **підприємливості та фінансової грамотності**.

Сформовані вміння глибокого аналізу явищ під час опанування мовно-літературної та математичної освітніх галузей забезпечать здобувачеві не лише **вільне володіння державною мовою й математичну компетентність**, а й

стануть підґрунтям для формування таких ключових компетентностей, як **екологічна, природнича, технічна.**

Навчальна діяльність здійснюється в умовах **свідомого самозмінювання здобувачів освіти**, що забезпечує формування всіх її складових – **мотиву** (навчально-пізнавального інтересу), **цілепокладання** (уміння висувати мету та проміжні цілі), **контролю, оцінювання**, а також дій **аналізу, узагальнення, моделювання, конкретизації**. Таким чином, навчальна діяльність започатковує становлення потреби та здатності особистості **навчатися впродовж життя, набувати інформаційно-комунікаційної, інноваційної компетентностей**.

Освітні програми закладів освіти, в яких класи працюють за системою розвивального навчання

Заклад початкової освіти формує свою освітню програму для класів розвивального навчання, використовуючи в повному обсязі запропоновану програму з розвивального навчання (мовно-літературна освітня галузь: рідномовна освіта – українська мова та література і математична освітня галузь), а для забезпечення інших освітніх галузей використовує інші програми чи складає самостійно на основі Державного стандарту початкової освіти.

Освітня програма закладу початкової освіти, що сформована на основі «Освітньої програми початкової освіти. Система розвивального навчання ДРiМ (В.В. Давидова, В.В. Репкіна, С.Д. Максименка та ін.)», не потребує окремого затвердження центральним органом забезпечення якості освіти. Її схвалює педагогічна рада закладу освіти та затверджує його керівник. Крім освітніх компонентів інваріантної та варіативної складової, за рішенням педагогічної ради закладу загальної середньої освіти вона може містити корекційно-розвитковий складник для осіб з особливими освітніми потребами.

Освітня програма закладу освіти та перелік освітніх компонентів, що передбачені відповідною освітньою програмою, оприлюднюються на вебсайті закладу освіти (у разі його відсутності – на вебсайті його засновника).

На основі освітньої програми заклад освіти складає навчальний план, що конкретизує організацію освітнього процесу.

МОВНО-ЛІТЕРАТУРНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ

Рідномовна освіта

Українська мова та література

Пояснювальна записка

Метою програми є формування в добувачів освіти вільного володіння державною мовою (використання мови – усної та писемної – як засобу пізнання та розв’язання життєво важливих завдань; уміння усно та письмово висловлювати свої думки, почуття, чітко та аргументовано пояснювати факти та явища; відчуття краси слова; усвідомлення ролі мови для ефективного спілкування та культурного самовияву; готовність уживати українську мову як рідну в різних життєвих ситуаціях) та інших ключових компетентностей, передбачених Державним стандартом початкової освіти, в умовах **навчальної діяльності**. Організація навчальної діяльності на уроках забезпечує становлення здобувачів освіти як **суб’єктів навчання**, здатних висувати цілі своєї подальшої освіти.

Узгоджуючи теорію розвивального навчання та вимоги Державного стандарту початкової освіти щодо загальних результатів мовно-літературної освітньої галузі, програма передбачає розв'язання таких завдань:

- становлення вільного володіння усною формою літературної української мови в процесі навчальної діяльності здобувачів освіти (висування своїх гіпотез, обговорення результатів дослідницької діяльності в загальнокласній, груповій та парній роботі; обговорення та створення текстів) для досягнення життєвих цілей у різних комунікативних ситуаціях;

- формування критичного мислення в процесі сприймання різних видів текстів (друкованих, медіатекстів); формування стійкої мотивації до читання книжок як пріоритетного джерела розвитку уяви, засобу пізнання, естетичного, духовного та емоційного розвитку; формування вміння вдумливого та виразного читання;

- становлення основ володіння письмовою формою літературної української мови в процесі навчальної діяльності здобувачів освіти (запис висновків дослідницької діяльності та коротких інших повідомлень у рукописному варіанті та на цифрових пристроях) для виразу своїх думок, почуттів, оцінювальних суджень;

- формування основ аналізу індивідуального мовлення (свого та інших в усній та письмовій формі) та мовних явищ у процесі навчальної діяльності (усвідомлення позиційного принципу графіки, формування поняття сильної-слабкої позиції звуків, основ лексики та граматики).

Для реалізації поставлених завдань предмет «Українська мова та література» будується за такими взаємопов'язаними наскрізними **змістовими лініями**: «Взаємодіємо усно», «Читаємо», «Взаємодіємо письмово», «Досліджуємо медіа», «Досліджуємо мовлення», «Театралізуємо».

Змістова лінія **«Взаємодіємо усно»** забезпечує розвиток сприймання та володіння усним мовленням здобувачів освіти для вільного спілкування з іншими в умовах прямого (безпосереднього) спілкування. Такий розвиток стає можливим завдяки розгортанню мовленнєвої діяльності в процесі навчального співробітництва (загальнокласна дискусія, мікродискусія в групі, парі) та спеціально організованої роботи з мовленнєвим матеріалом. Здобувачі навчаються сприймати, перетворювати, виокремлювати, аналізувати, інтерпретувати інформацію, використовувати її для досягнення життєвих цілей у різних комунікативних ситуаціях, висловлювати та захищати свої погляди, розпізнавати свої емоції та емоції своїх співрозмовників, керувати своїм емоційним станом, висловлювати власні погляди та почуття.

Змістова лінія **«Читаємо»** спрямована на формування в здобувачів стійкої потреби в читанні як засобі пізнання світу та самопізнання; формування та вдосконалення техніки читання; розуміння прочитаного, здатності естетичного та емоційного переживання твору. Під час читання учні розвивають уміння сприймати, аналізувати, інтерпретувати, оцінювати текст, перетворювати інформацію, подану в тексті, порівнювати свої емоції та почуття з емоціями автора та персонажів твору.

Змістова лінія «**Взаємодіємо письмово**» передбачає формування вміння дітей висловлювати думки, почуття та ставлення письмово, у тому числі за допомогою цифрових пристроїв, у режимі онлайн, дотримуючись літературних норм. Діти здобувають базові вміння створювати та редагувати письмові висловлення, виявляти себе творчо в текстах різних жанрів.

Змістова лінія «**Досліджуємо мовлення**» спрямована на дослідження мовних явищ та формування мовних понять, що забезпечується розгортанням навчальної діяльності в умовах реалізації **методу розвивального навчання – розв’язання системи навчальних завдань**. Набуті знання є основою для формування свідомих мовленнєвих умінь (орфоепічних, лексичних, граматичних, правописних, стилістичних, словотвірних).

У межах змістової лінії «**Досліджуємо медіа**» в учнів закладаються основи медіаграмотності, вміння орієнтуватися в медіапросторі, сприймати, аналізувати, інтерпретувати та критично оцінювати медіатексти (мультфільми, фільми, рекламу тощо), а також створювати прості медіапродукти.

Змістова лінія «**Театралізуємо**»¹ слугує розвитку комунікативних умінь учнів, зокрема вміння моделювати різні ситуації спілкування, вибирати відповідні комунікативні стратегії, досліджувати несловесні засоби спілкування. Увага до несловесних засобів приділятиметься і в змістових лініях «Взаємодіємо усно» та «Досліджуємо медіа», а сам прийом театралізації може використовуватися й у змістовій лінії «Читаємо».

¹ Змістову лінію «Театралізуємо» викладено відповідно до типової освітньої програми НУШ 2.

Специфіка змістової лінії «**Театралізуємо**» пов'язана з формуванням уявлення про театр як місце, де учні здобувають досвід співчуття та співпереживання. Тому в межах змістової лінії «Театралізуємо» учні досліджують чужу (глядач) та власну (актор) експресію. Ця змістова лінія передбачає залучення здобувачів освіти до сценічної творчості, в умовах якої школярі набувають акторського досвіду, зокрема імпровізації, що забезпечує розвиток у дитини емоційного інтелекту, творчого мислення, самосвідомості й самоєфективності, вміння мобілізувати інших, ініціативності, вміння долати бар'єри, пов'язані з неоднозначністю, невизначеністю та ризиками, співпрацювати з іншими особами.

Освітня програма для дітей з особливими освітніми потребами (Інклюзивне навчання)

На виконання абзацу двадцять другого частини першої статті 64 Закону України «Про освіту», з метою впровадження Державного стандарту початкової загальної освіти для дітей з особливими освітніми потребами, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2013 р. № 607, на основі Типової освітньої програми, затвердженої наказом МОН №693 від 26.06.2018, складені навчальні плани, так як інтеграція дітей з порушеннями опорно-рухового апарату чи слуху в заклад становить складну проблему, адже саме лише перебування дитини у широкому соціумі – це ще не запорука її успішного навчання та соціалізації. Кінцевий результат значною мірою залежить від того, які умови для цього створені, а також від наполегливої та цілеспрямованої роботи всіх учасників освітнього процесу.

У Освітній програмі застосовуємо таке тлумачення термінів, яке зазначає Закон України «Про освіту»:

- особа з особливими освітніми потребами - особа, яка потребує додаткової постійної чи тимчасової підтримки в освітньому процесі з метою забезпечення її права на освіту;
- інклюзивне навчання - система освітніх послуг, гарантованих державою, що базується на принципах недискримінації, врахування багатоманітності людини, ефективного залучення та включення до освітнього процесу всіх його учасників.

Інклюзивне навчання дітей з особливими освітніми потребами організовується у 2-Б та 3-В класах. Всі класи організовані відповідно до «Порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 15.08.2011 № 872 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМУ від 09.08.2017 № 588 та іншими нормативно-правовими документами. Метою інклюзивного навчання є реалізація права дітей з особливими освітніми потребами на освіту, їх соціалізація та інтеграція у суспільство, залучення сім'ї до участі в освітньому процесі.

Основними завданнями інклюзивного навчання є:

- здобуття дітьми з особливими освітніми потребами освіти відповідного рівня у середовищі здорових однолітків відповідно до Державного стандарту загальної середньої освіти;
- забезпечення різнобічного розвитку дітей, реалізація їх здібностей;
- створення інклюзивного освітнього середовища (сукупність умов, способів і засобів їх реалізації для спільного навчання, виховання та розвитку здобувачів освіти з урахуванням їхніх потреб та можливостей);
- розумне пристосування - запровадження, якщо це потрібно в конкретному випадку, необхідних модифікацій і адаптацій з метою забезпечення реалізації особами з особливими освітніми потребами конституційного права на освіту нарівні з іншими особами;
- створення позитивного мікроклімату у закладі з інклюзивним навчанням, формування активного міжособистісного спілкування дітей з особливими освітніми потребами з іншими учнями;
- забезпечення диференційованого психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами;
- надання консультативної допомоги сім'ям, які виховують дітей з особливими освітніми потребами, залучення батьків до розроблення індивідуальної програми розвитку.

З метою підвищення ефективності навчального процесу запроваджено корекційно-розвиткова складова Індивідуальної програми розвитку кожної дитини, якою регламентується організація системної реабілітаційної роботи з учнями (вихованцями): розвиток слухового сприймання; розвиток мовлення; корекція розвитку; соціально-побутове орієнтування; розвиток комунікативної діяльності і творчості; фізичний розвиток (ЛФК). Така робота передбачає вирішення специфічних завдань, зумовлених особливостями психофізичного розвитку учнів, і потребує впровадження особистісно орієнтованих програм навчання та реабілітації за індивідуальним та диференційованим підходом.

Програмно-методичне забезпечення освітньої програми

Для виконання освітньої програми школи на 2021/2022 навчальний рік передбачено використання, затверджених Міністерством освіти і науки України, навчальних програм з усіх предметів інваріантної частини; курсів за вибором і факультативів варіативної складової, що забезпечує інтеграцію загальноосвітніх (основних і додаткових) програм, у єдину освітню програму, що дозволяє одержати запланований результат освіти - "модель" випускника:

- Закон України « Про освіту»;
- Закон України « Про повну загальну середню освіту»;
- Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 29 року (схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 № 988-р);
- Державний стандарт початкової освіти, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 21.02.2018 №87 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 24.07.2019 №688 (у 1-3 класах);
- Державний стандарт початкової загальної освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 20.04.2011 № 462 (у 4-х класах);

Освітня програма закладу розроблена на основі: листа МОН України від 20.04.2018 № 1/9-254 «Щодо типових освітніх програм для 2-11 класів» та постанови Кабінету міністрів України від 21.02.2018р. № 87 «Про затвердження *Державного* стандарту початкової освіти» (зі змінами), а саме:

- для 1-2-х класів - за Типовою освітньою програмою для початкової школи з навчанням українською мовою під керівництвом Шияна Р. Б., затвердженою наказом МОН України від 08.10.2019 р. № 1272 «Про затвердження типових освітніх та навчальних програм для 1-2-х класів закладів загальної середньої освіти» та освітньою програмою для 1–2 класів, які працюють за системою розвивального навчання Д.Б. Ельконіна – В.В. Давидова, у закладах загальної середньої освіти розробленою відповідно до Закону України «Про освіту», Державного стандарту початкової освіти (лист МОН від 25.05.2018р. №1/9-344);
- для 3-х класів - за Типовою освітньою програмою для початкової школи з навчанням українською мовою під керівництвом Шияна Р. Б., затвердженою наказом МОН України від 08.10.2019 р. № 1273 «Про затвердження типових освітніх та навчальних програм для 3-4-х класів закладів загальної середньої освіти» та освітньою програмою для 3-4 класів, які працюють за системою розвивального навчання Д.Б. Ельконіна – В.В. Давидова, у закладах загальної середньої освіти розробленою відповідно до Закону України «Про освіту», Державного стандарту початкової освіти (лист МОН від 25.05.2018р. №1/9-344);
- для 4-х класів - за Типовою освітньою програмою закладів загальної середньої освіти I ступеня, затвердженими наказом МОН України від 20.04.2018р.

№ 407 «Про затвердження типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти I ступеня» (таблиця 1);

Поділ на групи при вивченні окремих предметів здійснюється відповідно до Порядку поділу класів на групи при вивченні окремих предметів у закладах загальної середньої освіти (додаток 2 до наказу МОН України від 20.02.2002 № 128, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 06.03.2002 за № 229/6517, із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства освіти України № 572 від 09.10.2002, наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України № 921 від 17.08.2012, наказом Міністерства освіти і науки України № 401 від 08.04.2016) клас може ділитися на групи під час вивчення української та іноземної мов за умови більше 27 учнів у класі, під час проведення практичних занять з інформатики з використанням комп'ютерів за умови не менше 8 учнів у групі.

Оцінювання результатів навчання учнів у школі урегульовано такими документами:

- Закон України «Про повну загальну середню освіту» (стаття 17);
- Порядок переведення учнів (вихованців) закладу загальної середньої освіти до наступного класу, затверджений наказом Міністерства освіти і науки України 14.07.2015 № 762 (у редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 08.05.2019 № 621), зареєстрований у Міністерстві юстиції України 30.07.2015 за № 924/27369.
- Інструкція щодо заповнення класного журналу для 1-4-х класів, затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 08.04.2015р. № 412.

Освітня програма базової середньої освіти окреслює організацію єдиного комплексу освітніх компонентів для досягнення учнями обов'язкових результатів навчання, визначених Державним стандартом базової та повної загальної середньої освіти і складена відповідно до листа МОН України від 20.04.2018 № 1/9-254 «Щодо типових освітніх програм для 2-11 класів»:

- для 5-9-х класів - за Типовою освітньою програмою закладів загальної середньої освіти II ступеня, затвердженими наказом МОН України від 20.04.2018р. № 405 «Про затвердження типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти II ступеня» (таблиця 10);

Варіативна складова робочих навчальних планів забезпечує:

- 1) упровадження курсів за вибором (для прикладу, курс «Логіка» учні початкової і середньої школи вивчають упродовж 7-ми років; вивчення польської мови практикується уже впродовж 8-ми років з 5-го по 9-ий класи, спецкурс «Львовознавство» для 7-8 класів);
- 2) збільшення годин на вивчення окремих предметів інваріантної складової;

3) факультативне вивчення окремих навчальних дисциплін, які не входять у інваріантну складову навчального плану (наприклад, у школі впродовж багатьох років факультативно вивчається курс «Християнська етика» у 3-9-их класах, курс «Автосправа» у 10-11 класах та ін.);

До особливостей організації навчального процесу можна віднести:

- вибір батьками початкової школи однієї з двох систем навчання для своїх дітей: традиційної чи розвивальної (система розвивального навчання за методикою Д.Б.Ельконіна-В.В.Давидова);

- школа забезпечила неперервність у навчанні у початковій школі і має плани щодо створення школи «повного дня». Відповідно, одна з груп продовженого дня створюється для дітей із класів з розвивальним навчанням;

- у новому навчальному році планується продовжити вивчення другої іноземної мови, а саме, польської, у 5-9 класах. Вибір мови обумовлений певними навиками та знаннями, які учні отримали впродовж 2-4 класів, вивчаючи мову факультативно, та побажаннями батьків.

Робочий навчальний план

загальноосвітнього закладу середньої освіти
I-III ступенів № 48 м. Львова на 2021-2022н.р.

Основна школа (5-9 класи)

Освітні галузі	Навчальні предмети	Кількість годин на тиждень у класах				
		5	6	7	8	9
Мови і літератури	Українська мова	3,5	3,5	2,5	2	2
	Українська література	2	2	2	2	2
	Англійська мова	3	2+1	2+1	2+1	2+1
	Польська мова	2	2	2	2	2
	Зарубіжна література	2	2	2	2	2
Суспільствознавство	Історія України	1	1	1	1,5	1,5
	Всесвітня історія	-	1	1	1	1
	Основи правознавства	-	-	-	-	1
Мистецтво	Музичне мистецтво	1	1	1	-	-
	Образотворче мистецтво	1	1	1	-	-
	Мистецтво	-	-	-	1	1
Математика	Математика	4	4	-	-	-
	Алгебра	-	-	2	2	2
	Геометрія	-	-	2	2	2
Природознавство	Природознавство	2	-	-	-	-
	Біологія	-	2	2	2	2
	Географія	-	2	2	2	1,5
	Фізика	-	-	2	2	3
	Хімія	-	-	1,5	2	2
Технології	Трудове навчання	2	2	1	1	1
	Інформатика	1	1	1	2	2
Здоров'я і фізична культура	Основи здоров'я	1	1	1	1	1
	Фізична культура	3	3	3	3	3

Разом	25,5+ 3	28,5+ 3	30+3	30,5+3	32+3
Додатковий час на навчальні предмети, факультативи, індивід. заняття та консультації	2,5	2,5+1	2+1	2,5+1	1+1
Курси за вибором	1,5	1,5	1	2	0,5
Львовознавство	-	-	0,5	1	-
Логіка	1	1	-	-	-
Християнська етика	0,5	0,5	0,5	1	0,5
Індивідуальні заняття	1	1	1	0,5	0,5
Математика	1	1	1	0,5	0,5
Гранично допустиме навчальне навантаження	28	31	32	33	33
Всього (без урахування поділу класів на групи)	28+3	31+3	32+3	33+3	33+3

Навчальний план дає цілісне уявлення про зміст і структуру другого рівня освіти, встановлює погодинне співвідношення між окремими предметами за роками навчання, визначає гранично допустиме тижневе навантаження учнів. Навчальний план основної школи передбачає реалізацію освітніх галузей Базового навчального плану Державного стандарту через окремі предмети. Він охоплює інваріантну складову, сформовану на державному рівні та варіативну складову.

Варіативна складова навчального плану визначена з урахуванням особливості організації освітнього процесу та індивідуальних освітніх потреб учнів та використовується на підсилення предметів інваріантної складової, запровадження факультативів, курсів за вибором, що розширюють світоглядне спрямування.

Освітня програма **профільної середньої освіти** окреслює рекомендовані підходи до планування й організації єдиного комплексу освітніх компонентів для досягнення учнями обов'язкових результатів навчання, визначених Державним стандартом базової та повної загальної середньої освіти і складена відповідно за Типовою освітньою програмою закладів загальної середньої освіти III ступеня, затвердженою наказом МОН України від 20.04.2018р. № 408 «Про затвердження типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти III ступеня» (зі змінами) (таблиця 1).

Навчальний план для 10 та 11 класів містить загальний обсяг навчального навантаження та тижневі години на вивчення базових предметів, вибірково-обов'язкових предметів, профільних предметів і спеціальних курсів, а також передбачає години на факультативи, індивідуальні заняття.

Вивчаються базові предмети: «Українська мова», «Українська література», «Зарубіжна література», «Іноземна мова», «Історія України», «Всесвітня історія», «Громадянська освіта», «Математика», «Фізична культура» і «Захист України». Передбачено вивчення окремих інтегрованих курсів:

- Історія: Україна і світ (*експериментальний інтегрований курс*)
- Природничі науки (*експериментальний інтегрований курс*)

Включені вибірково-обов'язкові предмети «Мистецтво» і «Технології», що вивчаються на рівні стандарту.

Зміст філологічного профілю навчання реалізується системою окремих предметів. Кількість годин для вивчення профільних предметів збільшено за рахунок варіативної складової навчального плану з урахуванням освітніх потреб учнів та з метою формування ключових компетентностей учнів засобами усіх предметів.

У навчальній програмі для 10 та 11 класів виокремлені наскрізні лінії «Екологічна безпека й сталий розвиток», «Громадянська відповідальність», «Здоров'я і безпека», які інтегрують ключові і загально предметні компетентності і сприяють формуванню в учнів здатності застосовувати знання й уміння у реальних життєвих ситуаціях.

Робочий навчальний план

загальноосвітнього закладу середньої освіти I-III ступенів № 48 м. Львова
на 2021-2022 н. р.

Старша школа

Предмети	Кількість годин на тиждень у класах	
	10а (проф.-укр. філолог.)	10б (проф.-історичн.)
Базові предмети	27	23,5
Українська мова	2 + 2	2 + 1
Українська література	2 + 1	2
Англійська мова	2 + 2	2 + 2
Зарубіжна література	1	1
Історія України	1,5	3
Всесвітня історія	1	+ 3
Громадянська освіта	2	2
Правознавство	-	+ 2
Математика (<i>алгебра і початки аналізу та геометрія</i>)	3 + 2	3 + 1
Природничі науки (<i>експериментальний інтегрований курс</i>)	-	4 + 1
Біологія і екологія	2	-
Географія	1,5	-
Фізика і астрономія	3	-
Хімія	1,5	-
Фізична культура	3	3
Захист України	1,5	1,5

Вибірково-обов'язкові предмети (Інформатика, Технології, Мистецтво)	3	3
Додатковий години на профільні, окремі базові предмети, спеціальні курси, факультативні курси та індивідуальні заняття	1 + 7	1 + 8
Факультативний курс «Стилістика сучасної української мови»	1	-
Спеціальний курс «Критичне мислення»	-	1
Додатковий години на окремі предмети, факультативні курси та індивідуальні заняття	-	0,5 + 2
Спеціальний курс «Автосправа»	-	0,5
Гранично допустиме навантаження на учня	33	33
Всього (без урахування поділу класу на групи)	38	38

Розділ 5

Особливості організації освітнього процесу та застосування в ньому педагогічних технологій

Соціальні перетворення в українському суспільстві докорінно змінили пріоритети в галузі освіти. Школа потребує нових нетрадиційних ідей, теорій, що відповідали б оптимальному розвитку дитини, сучасним потребам людства.

Створення ситуації успіху, сприятливих умов для повноцінної діяльності кожної дитини – основна мета, що покладена в основу технологій навчання. Незважаючи на розмаїття нововведень, основною формою організації навчальної діяльності залишається урок.

Основними формами організації освітнього процесу є різні типи уроку: формування компетентностей; розвитку компетентностей; перевірки та/або оцінювання досягнення компетентностей; корекції основних компетентностей; комбінований урок. Також передбачені екскурсії, віртуальні подорожі, уроки-семінари, лекції конференції, форуми, спектаклі, брифінги, квести, інтерактивні уроки (уроки-«суди», урок-дискусійна група, уроки з навчанням одних учнів іншими), інтегровані уроки, проблемний урок, відео-уроки, прес-конференції, ділові ігри тощо. Вибір форм і методів навчання вчитель визначає самостійно, забезпечуючи досягнення очікуваних результатів, зазначених у навчальних програмах з предмету.

Перевірка та оцінювання досягнення компетентностей здійснюються у формі заліку, співбесіди, контрольного навчально-практичного заняття. Для

підготовки до заліків та іспитів проводяться оглядові консультації, які допомагають учням зорієнтуватися у змісті окремих предметів.

У школі широко впроваджуються інформаційно-комунікативні технології. Застосування ІКТ в освітньому процесі базується на загальному розумінні зміни ролі інформації та принципах інформаційної взаємодії в різних напрямках освітньої діяльності. Це дозволяє формувати позитивну мотивацію учнів до навчальної діяльності, критичне і логічне мислення, вміння приймати рішення, співпрацювати в команді, бути конкурентоздатними та впевненими особистостями.

Вчителями закладу створена модель уроків на основі синтезу оригінальних прийомів, елементів інноваційних педагогічних методик і інформаційно-комунікативних технологій та традиційних форм організації освітнього процесу. Розширено предметне навчальне середовище, створені умови для оптимального розвитку навичок роботи з інформацією, формування вмінь і навичок дослідницької і пошукової роботи.

Серед використовуваних засобів: мультимедійні презентації, мультимедійні карти, проекти, онлайн-тести, програмовані засоби навчання та інше. Вчителі не тільки самі активно використовують інтернет-ресурси, сучасні інформаційні технології, але й забезпечують їх активне використання учнями.

Розділ 6.

Показники (вимірники) реалізації освітньої програми. Система внутрішнього моніторингу якості освітніх послуг.

Введення в Україні сучасних технологій оцінювання школярів, проведення ЗНО та ДПА навчальних досягнень учнів, упровадження в життя ідеї стандартизації в освіті потребують широкого застосування моніторингових досліджень. Це дає можливість забезпечити кожного учня інформацією про стан його навчальної підготовки та допомогти йому в корегуванні цього стану відповідно до його запитів і потреб. Моніторингові дослідження передбачають постійне спостереження за будь-яким навчальним процесом з метою виявлення його відповідності очікуваним результатам, визначення передумов для прийняття управлінських рішень і запровадження необхідних змін в освіті, спрямованих на підвищення її якості.

Напрями моніторингу якості освіти

1. Моніторинг умов функціонування освітньої системи:

- якість кадрового забезпечення;
- рівень навчально-методичного, матеріально-технічного забезпечення;
- рівень науково-методичної роботи;

- стан запровадження профільного навчання.

2. Моніторинг освітнього процесу:

- рівень викладання базових дисциплін;
- стан запровадження освітніх інновацій;
- рівень реалізації виховних систем.

3. Моніторинг результатів освітнього процесу:

- рівень навченості учнів з предметів інваріантної частини;
- рівень соціального, психічного, фізичного розвитку особистості;
- рівень вихованості учнів.

4. Очікувані результати:

- покращення якості надання освітніх послуг;
- підтримка обдарованої молоді;
- підняття престижу творчих педагогів;
- впровадження освітніх інновацій;
- створення позитивного іміджу, конкурентоздатності школи.

У зв'язку з оновленням навчальних програм 1-4-х класів Міністерством освіти і науки України внесені зміни до орієнтовних вимог до оцінювання навчальних досягнень учнів початкової школи. Передусім вимоги до оцінювання розроблено з огляду на вікові особливості дітей — окремо для 1-х, 2-х, 3-х та 4-х класів.

Результати оцінювання навчальних досягнень учнів визначено як конфіденційну інформацію, доступну лише для дитини та її батьків (або осіб, які їх замінюють). Оцінювання в початковій школі ґрунтується на врахуванні рівня досягнень учня/учениці, а не ступеня його невдач.

Оцінювання - це процес встановлення рівня навчальних досягнень учня/учениці в оволодінні змістом предмета відповідно до вимог чинних навчальних програм.

У 1-х та 2-х класах допустиме лише вербальне оцінювання. Оцінюючи вербально, можна використовувати як усні, так і письмові оцінні судження щодо навчальних досягнень учнів. При цьому оцінні судження формулюють так, аби охарактеризувати процес навчання учня та означити кількісний і якісний його результати: ступінь засвоєння знань і вмінь з навчальних предметів характеристику особистісного розвитку учня. Характеристика особистісного розвитку учнів відображає самостійність, відповідальність, комунікативність, уміння працювати в групі, ставлення до навчальної праці, рівень прикладених зусиль, сформованість навчально-пізнавальних інтересів, ціннісних орієнтирів та загальнонавчальних умінь тощо та здійснюється вербально під час поточного контролю.

Формувальне оцінювання учнів 1 та 2 класу

Орієнтирами для спостереження та оцінювання є вимоги до обов'язкових результатів навчання та компетентностей учнів початкової школи. При цьому особливості дитини можуть впливати на темп навчання, внаслідок чого діти можуть досягати вказаних результатів раніше або пізніше від завершення зазначеного циклу чи рівня.

Вимоги до очікуваних результатів навчання та компетентностей учнів початкової освіти використовуються для:

- організації постійного спостереження за навчальним поступом;
- обговорення навчального поступу з батьками або особами, що їх замінюють;
- формувального (поточного) та завершального (підсумкового) оцінювання.

Формувальне оцінювання передбачає відстеження особистісного розвитку учнів та хід набуття ними навчального досвіду і компетентностей. У процесі організації контрольної-оцінювальної діяльності необхідно враховувати спостереження за навчальним поступом учнів.

Формувальне оцінювання оцінює процес навчання учнів, а не результат. Формувальне оцінювання має на меті: підтримати навчальний поступ учнів; формувати в дитини впевненість у собі, наголошуючи на її сильних сторонах, а не на помилках, діагностувати досягнення на кожному з етапів навчання; вчасно виявляти проблеми й запобігати їх нашаруванню; підтримувати бажання навчатися та прагнути максимально можливих результатів; запобігати побоюванням помилитися.

Водночас доцільно вчити дітей взаємооцінюванню, при цьому формувати вміння коректно висловлювати думку про результат роботи однокласника, давати поради щодо його покращення. Це активізує навчальну роботу, сприяє розвитку критичного мислення, формуванню адекватного ставлення до зауважень, рекомендацій, зміцнює товариськість та відчуття значимості кожного в колективі.

Формувальне оцінювання можна забезпечити використанням мовного портфоліо, основна суть якого полягає в тому, щоб показати все, на що здібні учні. Через твердження «Я знаю», «Я вмю» акцентуються навчальні досягнення учнів, розвивається здатність до самооцінювання, поступово збільшується відповідальність за власне навчання. (Техніки формувального оцінювання)

Інші компоненти формувального оцінювання такі як: конкретний аналіз допущених учнем помилок і труднощів, що постали перед ним та конкретні вказівки про те, як покращити досягнутий результат не є предметом розгляду у 1 класі, але стають актуальними на подальших навчальних етапах у початковій школі. Завершальне (підсумкове) оцінювання за рік здійснюється з урахуванням динаміки зростання рівня навчальних досягнень учня/учениці.

Надзвичайно важливою складовою формувального оцінювання є форма повідомлення про нього учневі/ учениці та батькам (Свідоцтво досягнень).

Учителі, які викладають навчальні предмети у початковій школі дають характеристику предметних компетентностей учня за чотирирівневою системою. У 1-2 класах оцінювання має описовий характер як рівня навчання, старанності та соціальної поведінки, так і предметів та навчального процесу в цілому, але не результату.

Оцінювання навчальних досягнень учнів 1-4 класів

1-2 клас :

- навчальні досягнення здобувачів у 1-2 класах підлягають вербальному, формувальному оцінюванню. Підсумкова перевірка в 1 класі включає лише підсумкові контрольні роботи в кінці навчального року, жодних тематичних перевірок (контрольних робіт).

3-4 клас:

- у третьому класі застосовується формувальне і підсумкове оцінювання за рівнями навчальних досягнень. Формувальне оцінювання здійснюють з метою отримання інформації про досягнення учнів задля прийняття рішень про наступні кроки в навчанні як учителем, так і учнем.
- Формувальне оцінювання ґрунтується на критеріях, що визначаються вчителем з поступовим залученням до цього процесу учнів для кожного виду роботи та виду навчальної діяльності. Формувальне оцінювання здійснюється шляхом: постійного педагогічного спостереження учителя за навчальною та іншими видами діяльності учнів та коментарів самого учня, інших учнів, учителя; застосування різних прийомів отримання зворотного зв'язку щодо сприйняття, розуміння, застосування учнями навчального матеріалу; визначення динаміки нарощування якісних показників результатів навчання у поточній навчальній діяльності; поточного аналізу змістового накопичення учнівського портфолію; самооцінювання та взаємооцінювання результатів навчання учнів; співбесід із батьками учнів задля врахування їх думки щодо особистісного розвитку та соціалізації тощо.
- Оцінювання особистих досягнень учня відбувається вербально відповідно до шкали оцінювання у свідоцтві досягнень: має значні успіхи; демонструє помітний прогрес; досягає результату з допомогою вчителя; потребує значної уваги і допомоги. Вербальні оцінки особистісних досягнень фіксуються двічі на рік у свідоцтві досягнень, зокрема у грудні та травні.
- Прогрес учня протягом року відслідковується за щоденниками педагогічних спостережень та учнівським портфолію, результатами діагностичних робіт, що мають містити компетентнісно орієнтовані завдання.
- Діагностувальні роботи можуть бути усними чи письмовими, у формі тестових завдань чи комбіновані, можуть передбачати практичну роботу

тощо. Форму роботи, зміст завдань, спосіб зворотного зв'язку учитель обирає самостійно з урахуванням особливостей учнів класу.

- Обсяг діагностувальних робіт визначають з розрахунку прогнозованого часу на виконання окремих завдань учнями, з урахуванням їхньої готовності до виконання того чи іншого завдання. У 3 класі тривалість виконання діагностувальної роботи не повинна перевищувати 35 хв (із 40 хв уроку 5 хв інструктаж, 35 хв – виконання роботи). Протягом навчального дня рекомендовано проводити не більше 1 діагностувальної роботи.
- У 3 класі до журналу записуються лише результати завершального (підсумкового) оцінювання за кожен семестр. Річне оцінювання здійснюється на підставі результатів оцінювання за останній семестр. Результати навчання зазначаються на відповідних сторінках навчальних предметів, використовуючи такі позначення: П – початковий рівень; С – середній рівень; Д – достатній рівень; В – високий рівень.
- У свідоцтві досягнень рівні сформованості вмінь, які є обов'язковими результатами навчання, визначеними за кожною освітньою галуззю, фіксуються в кінці навчального року. Свідоцтво досягнень вкладається в особову справу учня.

Періодичність проведення моніторингу якості надання освітніх послуг

№	Вид моніторингу	Класи
1	Вербальне оцінювання	1-2
2	Моніторинг сформованості класного колективу, соціально-громадянських компетентностей учнів через психолого-педагогічну діагностику	2,5,10
3	Формувальне оцінювання	3-4
4	Адміністративна комплексна контрольна робота з української мови, читання, математики	3
5	Аналіз ДПА, моніторинг адаптаційних процесів при переході з початкової школи в основну	4
6	Поточне, тематичне оцінювання	5-9
7	Адміністративна комплексна контрольна робота суспільно-гуманітарного напрямку та природничо-математичного напрямку	7
8	Аналіз ДПА, моніторинг готовності до профільного навчання	9
9	Тематично-залікова система	10-11
10	Адміністративна комплексна контрольна робота за відповідним профілем	10
11	Аналіз ЗНО, моніторинг навчальних досягнень учнів випускних класів	11

Аналіз досліджень навчальних досягнень учнів в рамках проекту «Обдарованість»

№		

1	Організація та планування роботи з обдарованими дітьми	Аналіз роботи з обдарованими учнями за минулий навчальний рік
		Аналіз навчальних планів і складання індивідуальних скоригованих навчальних планів
		Навчально-методичне та матеріально-технічне забезпечення
		Оновлення банків даних про обдарованих учнів
2	Педагогічна діяльність з обдарованою молоддю	Організація диференційованого навчання на уроках
		Організація та проведення олімпіад, учнівських конкурсів і турнірів
		Індивідуальна робота з учнями
		Позаурочна й організаційно-виховна робота (гурткова робота, навчальні екскурсії, факультативи, виховні заходи)
		Якість проведення навчальної практики
3	Результати роботи з учнями щодо реалізації їхніх інтелектуальних можливостей та обдарованості	Рівень зацікавленості учнів навчальними предметами
		Рівень мотивації учнів до виступу в інтелектуальних змаганнях
		Рівень навчальних досягнень учнів
		Результати участі у Всеукраїнських олімпіадах із базових дисциплін
		Результати виступу учнів у турнірах, конкурсах, МАН
4	Моніторингові дослідження	Аналіз результативності роботи з обдарованими дітьми
		Здатність акумулювати та використовувати досвід діяльності колег
		Розгляд питання роботи з обдарованими дітьми на предметних МО
		Ефективність управлінських рішень щодо покращення роботи

Обов'язкові компоненти бази даних моніторингових досліджень

- загальні відомості про навчальний заклад (вересень)
- матеріально-технічна база школи (вересень)
- кадрове забезпечення школи (вересень)
- контингент учнів (вересень)
- результативність навчально-виховного процесу (грудень, травень, червень)
- виховна робота (березень)
- методична робота, вдосконалення професійної майстерності вчителя (березень)
- стан здоров'я дітей (вересень)
- охорона життя та безпека життєдіяльності (листопад, квітень)

- робота шкільної бібліотеки (жовтень)
- робота психологічної служби (грудень, травень)
- робота з батьками та громадськістю (вересень, грудень, травень)

Розділ 7.

Вимоги до осіб, які можуть розпочати навчання за цією програмою

1. Вимоги до осіб, які можуть розпочинати здобуття початкової середньої освіти.

Вимоги до дітей, які розпочинають навчання у початковій школі, мають враховувати досягнення попереднього етапу їхнього розвитку. Початкова освіта здобувається, як правило, з шести років. Діти, яким на початок навчального року виповнилося сім років, повинні розпочинати здобуття початкової освіти цього ж навчального року. (відповідно до Закону України «Про освіту»). Потенційно це виявляється у певному рівні готовності дитини до систематичного навчання – фізичної, соціальної, емоційно-ціннісної, пізнавальної, мовленнєвої, творчої.

Особи з особливими освітніми потребами можуть розпочинати здобуття базової середньої освіти за інших умов.

Зберігаючи наступність із дошкільним періодом дитинства, початкова школа забезпечує подальше становлення особистості дитини, її фізичний, інтелектуальний, соціальний розвиток; формує здатність до творчого самовираження, критичного мислення, виховує ціннісне ставлення до держави, рідного краю, української культури, пошанування своєї гідності та інших людей, збереження здоров'я.

2. Вимоги до осіб, які можуть розпочинати здобуття базової середньої освіти.

Базова середня освіта здобувається, як правило, після здобуття початкової освіти. Діти, які здобули початкову освіту на 1 вересня поточного навчального року повинні розпочинати здобуття базової середньої освіти цього ж навчального року.

Особи з особливими освітніми потребами можуть розпочинати здобуття базової середньої освіти за інших умов.

3. Вимоги до осіб, які можуть розпочинати здобуття профільної середньої освіти.

Профільна середня освіта здобувається, як правило, після здобуття базової середньої освіти. Діти, які здобули базову середню освіту та успішно склали державну підсумкову атестацію на 1 вересня поточного навчального року повинні розпочинати здобуття профільної середньої освіти цього ж навчального року.

Особи з особливими освітніми потребами можуть розпочинати здобуття профільної середньої освіти за інших умов.

Розділ 8.

Структура навчального року

Відповідно до статті 15 (розділ XII) Закону України «Про освіту» структура навчального року, тривалість навчального тижня, інші форми організації освітнього процесу встановлюються загальноосвітнім навчальним закладом середньої освіти у межах часу передбаченого програмою.

- 1.1. 2021/2022 навчальний рік розпочинається 1 вересня 2021 року та закінчується не пізніше 1 липня 2022 року.
- 1.2. Навчальні заняття організовуються за семестровою системою
  - I навчальний семестр: 01.09.2021р. – 31.12.2021р.
  - II навчальний семестр:
- 1.3. Графік канікул на I семестр 2021-2022 навчального року:

Класи	I етап канікул	II етап канікул
1, 5 класи	05.10-11.10	09.11-15.11
2, 6 класи	12.10-18.10	16.11-22.11
3, 7 класи	19.10-25.10	23.11-29.11
4, 8 класи	26.10-01.11	30.11-06.12
9, 10, 11 класи	02.11-08.11	07.12-13.12

II семестр - з 11.01.2022 по 28.05.2022 - 19 навчальних тижнів. Впродовж навчального семестру проводяться канікули: зимові канікули - з 01.01.2022 по 08.01.2022; весняні канікули - з 22.03.2022 по 26.03.2022.

У зв'язку із світовим викликом щодо епідеміологічної ситуації, що має місце і в Україні, та необхідністю введення карантинних заходів задля запобігання поширенню вірусних хвороб, під час планування організаційних заходів, що забезпечують освітній процес, у тому числі і під час календарно - тематичного планування з предметів буде враховано можливість організації освітнього процесу

в межах навчального року в умовах карантину, тобто з можливістю інших термінів канікул та навчальних періодів.

Орієнтовна дата проведення свята «Останній дзвоник» - 28 травня 2022 року.

Дата вручення документів про освіту буде визначена додатково (в залежності від термінів проведення ДПА, ЗНО).

Перелік предметів державної підсумкової атестації визначається Міністерством освіти і науки України. Терміни їх проведення визначаються Міністерством освіти і науки України, навчальним закладом за погодженням з відділом освіти Галицького та Франківського районів.

Орієнтовні терміни проведення ДПА для 4-х класів – третя декада травня 2021 року; для 9-х класів – календарний тиждень після закінчення навчального року.

Рішення про доцільність проведення навчальної практики та навчальних екскурсій приймає педагогічна рада школи.

Школа працює в режимі п'ятиденки з двома вихідними – субота, неділя. Навчальні заняття проводяться в одну зміну. Початок уроків о 8.30 год. закінчення 15.30 і регламентуються розкладом уроків, затвердженим директором школи.

Розділ 9.

Програмно-методичне забезпечення освітньої програми

Для виконання освітніх програм школи на 2021/2022 навчальний рік передбачено використання, затверджених Міністерством освіти і науки України, навчальних програм з усіх предметів інваріантної частини; курсів за вибором і факультативів варіативної складової, що забезпечує інтеграцію загальноосвітніх (основних і додаткових) програм, у єдину освітню програму, що дозволяє одержати запланований результат освіти - "модель" випускника (додаток 1,2).

Додаток 1

Інваріантний складник Перелік навчальних програм

Для учнів закладів загальної середньої освіти I ступеня (1-2 класи), (затверджені наказом МОН України від 08.10.2019 № 1272)

№ п/п	Назва навчальної програми
1	Типова освітня програма для закладів загальної середньої освіти. 1-2 класи Під керівництвом О.Я.Савченко

Для учнів закладів загальної середньої освіти I ступеня (3 клас) (затверджені наказом МОН від 08.10.2019 року № 1273)

№ з/п	Назва навчальної програми
1	Українська мова і літературне читання Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів 3–4 класи
2	Інтегрований курс «Дизайн і технології». Інформатика. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів 3–4 класів
3	Математика. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів 3–4 класи
4	Музичне мистецтво. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів 3–4 класи
5	Образотворче мистецтво. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів 3–4 класи
6	Фізична культура. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів 3–4 класи
7	Інтегрований курс «Я досліджую світ» Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів 3–4 класи
8	Англійська мова. Навчальні програми для 3–4 класів загальноосвітніх навчальних закладів

Для учнів закладів загальної середньої освіти I ступеня (4 клас) (затверджені наказом МОН від від 20.04.2018 № 407)

№ з/п	Назва навчальної програми
1	Українська мова. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів 1–4 класи
2	Інформатика. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів 2–4 класів
3	Літературне читання. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів 2–4 класи
4	Математика. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів 1–4 класи
5	Музичне мистецтво. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів 1–4 класи
6	Образотворче мистецтво. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів 1–4 класи
7	Основи здоров'я. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів 1–4 класи
8	Природознавство. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів 1–4 класи
9	Трудове навчання. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів 1–4 класи
10	Фізична культура. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів 1–4 класи
11	Я у світі. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів 3–4 класи
12	Іноземні мови. Навчальні програми для 1–4 класів загальноосвітніх навчальних закладів та спеціалізованих шкіл

Для учнів закладів загальної середньої освіти II ступеня

(затверджені наказами МОН від 07.06.2017 № 804 та від 23.10.2017 № 1407)

№ з/п	Назва навчальної програми
1	Українська мова
2	Українська література
3	Біологія(поглиблене вивчення)
4	Всесвітня історія
5	Географія
6	Зарубіжна література
7	Інформатика
8	Історія України
9	Математика
10	Мистецтво
11	Основи здоров'я
12	Правознавство
13	Природознавство
14	Трудове навчання
15	Фізика
16	Фізична культура
17	Хімія
18	Іноземні мови

Для учнів закладів загальної середньої освіти III ступеня
(затверджені наказами МОН від 23.10.2017 № 1407 та від 24.11.2017 № 1539)

№ з/п	Назва навчальної програми	Рівень вивчення
1	Українська мова	Профільний рівень
2	Українська література	Профільний рівень
3	Інтегрований природничий курс	Рівень стандарту
4	Історія України і світ: інтегрований курс	Рівень стандарту
5	Громадянська освіта	Рівень стандарту
6	Географія	Рівень стандарту
7	Зарубіжна література	Рівень стандарту
8	Математика	Рівень стандарту
9	Мистецтво	Рівень стандарту
10	Технології	Рівень стандарту
11	Фізична культура	Рівень стандарту
12	Іноземні мови	Рівень стандарту
13	Захист України	Рівень стандарту

Додаток 2 Варіативний складник

№ з/п	Клас	Кількість годин	Назва програми	Де і ким затверджена
-------	------	-----------------	----------------	----------------------

1	3	1	Львовознавство	
2	2-6	1	Логіка	
3	5-8	1	Християнська етика	
4	10	1	Спеціальний курс «Історія Голокосту»	
5	10-11	1	Спеціальний курс «Іноземна мова у проф. самовизначенню»	
6	10-11	1	Спеціальний курс «Розв'язування задач з параметрами»	
7	10-11	1	Спеціальний курс Математика. Розв'язування алгебраїчних рівнянь. Збірник програм з математики для допрофільного навчання та профільної підготовки» в частині варіативної складової (упорядники Прокопенко Н.С., Єргіна О.В., Вашуленко О.П.) 5-11 Ранок	Лист ІМЗО від 04.07.2016 № 2.1/12-Г-440